② BIULETYN KOWIEŃSKI
WILBI.

№ Wilno, dnia 10 maja 1926 roku. 31.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

II. ŻYCIE GOSPODARCZE. a/Stosunki wewnętrzne.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.

IV-V. ŻYCIE POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.-

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Gra Sowietów wobec Polski i państw bałtyckich.-

Podług "Telegraf'u" z Hagi:

Rząd sowiecki polecił swoim agentom w Polsce i innych krajach ościennych rozpocząć rokowania o traktaty gwarancyjne, nieagresji,neutralności i przyjaźni.Sowiety starają się dostać we własne ręce barjerę pokojową,jaką polityka brytyjska wymyśliła dla zabezpieczenia tyłów Anglji,a również i Ameryki na wypadek komplikacyj zamorskich.Rosja barjerę tę będzie się starała eksploatować przez okres rewolucjonizowania Azji,a później, już jako niepotrzebną przeszkodę,rozsadzić.Sowietom chodzi o zawarcie oddzielnych traktatów z grupą bałtycką,Finlandją i Polską W gruncie rzeczy nacjonalizm rosyjski dąży do wcielenia krajów ościennych,należących dawniej do Rosji,jako samodzielnych republik sowieckich.Gwarancja granic, proponowana przez Rosję,oznacza przeto niewiele,o ile równocześnie nie będzie zagwarantowana niepodległość polityczno-nacjonalna,a tej gwarancji nie należy od Kremla oczekiwać.-

Charakterystycznym jest moment,w którym gwarancję tę zaproponowano.Jasnem jest,że chodzi tu o położenie kresu aspiracjom Polski do wzmocnienia wpływów nad szeregiem państw ościennych.Ostatecznym powodem do tego jest fakt,że Polska cieszy się w Genewie interesowną przychylnością rządu angielskiego i przeto ma szanse pozyskania możnej pozycji stałego członka Rady.Zanim to nastąpi muszą kraje ościenne być rozdzielone i oddzielnie przykute do rydwanu rosyjskiego.Obawa,że Polska,jako protegowana Brianda i Chamberlaina,potrafi doprowadzić do Locarna państw ościennych /bałtyckich/ pod auspicjami Zachodu,wydała się Cziczerinowi wystarczającym powodem,aby w tym czasie zainterwenjować.Dlatego oddzielnie od Polski,a razem z Łotwą i Estonją,ma być wciągnięta Litwa do traktatu.Otworzy to Rosji drogę ku morzu i Niemcom.Jednocześnie Rosja stara się uzyskać od Niemiec manifestacyjne potwierdzenie Rapallo i wyraźne oświadczenie ewentualnej nieinterwencji przeciwko Sowietom.Przeżywamy więc pisze "Telegraaf"- dyplomatyczny turniej pomiędzy Londynem a Moskwą o wschodnio-europejskie "noman'sland" z Polską,jako najwyższą stawką,a zarazem częściowo arbitrem.-

Umowa o neutralności pomiędzy Niemcami a ZSSR.-

"Lietuva" N.94 z 28/IV.26.r. Streszczenie.-

Autor po przytoczeniu wszystkich punktów traktatu oraz treści not Stresemana i Krestinskiego,cytuje słowa Litwinowa,jakie ten ostatni miał wypowiedzieć na zebraniu komitetu wykonawczego."Nie wiem - powiedział Litwinow - czy Niemcy są pewne,że nie grozi im niebezpieczeństwo,lecz Rosja widzi swe niebezpieczeństwo w niezgodzie niektórych państw.Umowa ta zmniejsza możliwość napadu.Jest ona sprzeczna z duchem Locarna,jeżeli Locarno oznacza izolację od ZSSR.Umowa nie zawiera żadnych tajnych klauzul,ani żadnych tajnych protokułowych uzupełnień.Rosja Sowiecka nie bacząc na to,że jej położenie międzynarodowe znacznie się wzmocniło,przecie nie może nie zwracać uwagi na możliwość skierowania przeciwko niej zbiorowego napadu".-

Po scharakteryzowaniu nastrojów prasy zagranicznej, dotyczących zawarcia tej umowy /a więc prasy francuskiej,angielskiej i amerykańskiej/ autor przystępuje do analizy z litewskiego punktu widzenia i stwierdza,że bez wątpienia traktat ten, zwłaszcza jego tak szybkie zrealizowanie,należy uważać,jaki bezpośredni skutek nieudanej sesji genewskiej.Jeszcze przed wszczęciem prób dostania się do Ligi Narodów,w prasie i społeczeństwie

Z SOWIECKIEJ POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Nowy Sowiecki wschodu Polski i państw bałtyckich.

/Prąd „Telegraf“ z Kowna/

Rząd sowiecki polecił swoim agentom w Polsce i innych krajach obcych rozpocząć rokowania o traktaty gwarancyjne, [illegible] Sowiety stanowią dziś [illegible] w wielkie [illegible] pokojowa, jako polityka otwierające wrota [illegible] dla zabezpieczenia [illegible] Anglii, a również i Ameryki [illegible] republikanów amerykańskich. Rosja [illegible] będzie się [illegible] przez okres rewolucjonizowania [illegible] potrzebna przeszkoda [illegible]. Sowietom chodzi o zawarcie oddzielnych traktatów z grupą bałtycką, Finlandią i Polską. W granicach naszej narodowości [illegible] do wcielenia [illegible] należących dawniej do Rosji, jako [illegible] gwarancje granic, proponowana przez Rosję [illegible] dlatego [illegible] równocześnie nie [illegible] polityczno-napoleońską [illegible] nie [illegible] [illegible].

[illegible] jest moment, w którym gwarancje te [illegible] proponowane, [illegible] jest, że [illegible] do ponownie kresu napiętego Polski do [illegible] państw ościennych. [illegible] powodem do tego jest [illegible], że Polska [illegible] w Genewie [illegible] przewidywania [illegible] Rady Związku [illegible] nie przyznała do rydwanu rosyjskiego [illegible] Polskę, jako protegowana Brytania i Chamberlaina, [illegible] doprowadzić do Locarna państw [illegible] /bałtyckich/ [illegible] Zachodu, wydała [illegible] poważnej [illegible] w tym czasie [illegible] wspólnie [illegible] od Polski, a razem z Łotwą i Estonią [illegible] Litwa do traktatu. Otworzy to Rosji drogę [illegible] i Niemcom jednocześnie Rosja [illegible] nie uważać od Niemiec manifestacyjne potwierdzenie Rapallo i [illegible] odpowiedzi [illegible] przeciwko Sowietom. Przez [illegible] pracy [illegible] „Telegraf“ [illegible] dyplomatycznej [illegible] wschodnio-europejskie [illegible] z Polską, jako naj[illegible] [illegible] częściowo arbitrem.

Umowa o neutralności pomiędzy Litwą a ZSSR.

„Lietuva“ Nr 24 z 28/IV.26 r. Streszczenie.

Autor po przytoczeniu [illegible] treści not Stresemanna i Krestińskiego, [illegible] którego [illegible] ostatni miał wypowiedzieć na [illegible] komitetu wykonawczego, „Na wiem - powiedział Litwinow [illegible] Niemcy na pewno, że nie grozi im niebezpieczeństwo, [illegible] Rosja widzi ane niebezpieczeństwo w [illegible] niektórych państw, [illegible] narodu. Jest ona sprzeczna z duchem Locarna, jeżeli [illegible] oznacza izolacje od ZSSR. Umowa nie zawiera żadnych tajnych klauzul, ani żadnych tajnych protokułowych zastrzeżeń. Rosja Sowiecka nie [illegible] na to, że jej położenia międzynarodowe [illegible] się wzmocniło, przecie nie może nie zwracać uwagi na możliwość skierowania przeciwko niej zbiorowego napadu“.

Po [illegible] przyczynach [illegible] prawa zagranicznej, [illegible] z [illegible] tej umowy /a więc [illegible] francuskiej, angielskiej i amerykańskiej/ autor przystępuje do analizy z litewskiego punktu widzenia, [illegible] że bez wątpienia traktat ten [illegible] jego [illegible] realizowanie należy uważać, jaki bezpośredni skutek [illegible] jest [illegible] prób dostania się do Ligi Narodów [illegible] prawie i społeczeństwie

niemieckiem ścierały się zdania, co do tego, czy Niemcy mają skierować swą orjentację na zachód czy na wschód.Po Locarno wszystkim się zdawało, iż zwyciężyła orjentacja zachodnia:Niemcy podpisały umowę locarneńską,nie bacząc na wyraźne niezadowolenie Rosji Sowieckiej.Wszelako w Genewie się okazało,że i najważniejsi z pośród lokarneńczyków nie bardzo są skłonni ku temu, by kroczyć po linji przez Locarno wytkniętej.Rozpoczęły się intrygi, które doprowadziły do zerwania sesji.Niemcy nie zostały do Ligi Narodów przyjęte.To niepowodzenie genewskie wzmocniło w Niemczech zwolenników orjentacji wschodniej,a za jej zwycięstwo należy uważać podpisanie traktatu z Sowietami.Niemcy znalazły się w ten sposób na krzyżujących się drogach w swego rodzaju położeniu osła Burydanowskiego.-

P. Seljamaa o stosunkach litewsko-estońskich.-

"Lietuva" N.90 z dn.23/IV. Wywiad z ministrem pełnomocnym na Łotwę i Litwę p.Seljamaa.-

Estonja ma wspólnego przedstawiciela na Łotwę i Litwę,przyczem stałą siedzibą poselstwa jest Ryga.

Przybyły do Kowna nadzwyczajny poseł estoński i pełnomocny minister w Litwie i Łotwie p.Seljamaa w rozmowie z korespondentem Elty oświadczył,iż stosunki pomiedzy Litwą i Estonją są zupełnie normalne i przyjazne.Oba państwa muszą szukać dróg do jeszcze ściślejszego zbliżenia.Tutaj może pomóc inicjatywa samych społeczeństw.

Tego lata w Estonji społeczeństwo litewskie będzie miało okazję do zapoznania się z życiem Estonji.W czerwcu w mieście Tartu odbędzie się wielkie święto pieśni przy udziale około 10 10 tysięcy osób.P.poseł wyraża życzenie, aby Litwini licznie je odwiedzili.Dn.28-29 w Tartu zwołuje się międzynarodowy kongres trzeźwości,w którym również wezmą udział przedstwaciele Litwy.- Spodziewanym jest także udział Litwy w jarmarku w Tallinie.Również młodzież litewska mogłaby wziąć udział w urządzonem w Estonji międzynarodowem święcie młodzieży..

Takie zbliżenie społeczeństw litewskiego i estońskiego przyczyniłoby się zdaniem p.posła,do zbliżenia politycznego.

W dziedzinie ekonomicznej potrzebne jest zawarcie traktatu handlowego,niezawartego dotychczas nie z winy Estonji.-

Zagadnięty w sprawie związku państw bałtyckich,estoński minister wypowiedział następujący pogląd:

Politycy Estonji są tego zdania,iż zasadniczo wszystkie państwa bałtyckie winny przystąpić do związku bałtyckiego. Muszę otwarcie powiedzieć,że w Estonji, w naszym parlamencie ok. 90% wszystkich posłów są zdecydowani dążyć ku wielkiemu związkowi bałtyckiemu z Polską i Finlandją.Jest to jednak poważne zadanie na drodze którego znajduje się wiele przeszkód.Dlatego też w Estonji daje się zauważyć tendencja,zanim cel ten zostanie urzeczywistniony do tymczasowego ukontentowania się mniejszemi, lecz zato bliższemi celami.Zgadzamy się zawrzeć z Litwą ścisły układ polityczny ,jaki mamy z Łotwą i pragnęlibyśmy by Litwa przyłączyła się do istniejącego związku Estonji z Łotwą.

W dalszym ciągu na zapytanie,jak się zapatruje Estonja na sprawę Wileńską p.Seljamaa oświadczył:Jesteśmy dalecy sąsiedzi.Stosunki nasze są również dobre jak z Litwą, tak z Polską, ponieważ z temi państwami nie ma żadnych spornych kwestyj.Dyplomaci Estonji zawsze wyrażali opinję,że spór litewsko-polski co do Wilna jest wzajemnym sporem tylko tych dwuch państw.to też dyplomacja estońska nie mieszała się do tych stosunków,ponieważ dopomóc tutaj nie można.-

Co się tyczy stosunków Estonji względem ZSSR,to minister powiedział,że są obecnie normalne.Wprawdzie były one naciągnięte po putschu z dnia 1 grudnia 1924 roku,ponieważ w putschu tym brała udział III międzynarodówka,posiadająca przytulisko na terytorjum ZSSR,lecz rząd moskiewski oficjalnie zawsze zaznacza,

że ZSSR nie odpowiada za działanie III Międzynarodówki w co jakoby Estonja nie ma powodu wątpić.W sprawie propozycji układów z ZSSR były tylko ustne rozmowy w Tallinie i zasadniczo Estonja w sprawie tej działa wspólnie z Łotwą.-

Przechodząc do stosunków estońsko.łotewskich minister oświadczył, że:"Sprawa unji ekonomicznej narazie utknęła na martwym punkcie.Oczekiwana jest obecnie w tej sprawie delegacja łotewska z p.Ulmanisem na czele,przybycie której odwleka się z powodu wewnętrznych stosunków Łotwy, lecz naogół unja dotychczasowa dała obustronne udogodnienia i korzyści - zarówno polityczne jak kulturalne.Tak więc zniesione są wizy,co stanowi duży ułatwienie w komunikacji.Obywatele obu państw w każdym z nich mogą posiadać nieruchomości,przysługują im też te same prawa.W dziedzinach kulturalno-narodowych i oświatowych związek wprowadza dużo udogodnienia.Również autorytet składowych państw w oczach Zachodu przez Związek został podniesiony.-

Współpracownik "Lietuvy" od siebie dodaje,że nie należy wątpić,iż stosunki między Litwą i Estonją są przyjazne, lecz jednocześnie trzeba uczynić wysiłek,by je ustawicznie rozszerzać i wzmacniać.Należy wykorzystać wszystkie możliwe środki i drogi. Związek bałtycki z trzech sąsiadujących państw jest naturalnym zadaniem ich polityki,jest w konkretnych granicach możliwości, ponieważ niema zasadniczych podstaw do rozdziału pomiędzy temi państwami.Trzeba tylko sobie życzyć, by zrealizowanie tego związku było o ile tylko można przyśpieszone.-

Oświadczenia p. Bałodisa posła łotewskiego w Kownie,przed konferencją posłów łotewskich w Rydze.-

"Lietuva" N.83 z 15/IV. Wywiad z posłem łotewskim w Kownie przedstawiciela"Lietuvy".-

Poseł łotewski w Kownie p.A.Bałodis w wywiadzie udzielonym współpracownikowi "Lietuvy" poruszył następujące kwestje: 1/Cel swej podróży do Rygi i kwestję umów z poszczególnemi państwami,ze szczególnym uwzględnieniem kwestji umowy o nieagresji z ZSSR.2/Stosunki łotewsko-litewskie.3/Kwestja udziału Polski w Związku państw nadbałtyckich i 4/polsko-łotewskie stosunki ekonomiczne.-

A.Bałodis oświadczył,że jedzie do Rygi by wraz z szeregiem innych posłów łotewskich wziąć udział we wspólnej konferencji.W konferencji tej wezmą też udział pełnomocni ministrowie łotewscy z Helsingforsu,Talinn,Warszawy i Moskwy.Celem najważniejszym tych konferencyj,które Łotwa w miarę możności urządza co rok - jest wzajemne poinformowanie się co do stanu poszczególnych państw oraz uświadomienie i skonkretyzowanie postępowania na przyszłość.Na obecnej konferencji na pierwszy plan wysuną się kwestje:unji celnej z Estonja,umowy ekonomicznej z Litwą i handlowej z Polską - a być może, że i z ZSSR.Umowę z ZSSR wysuwa się w kołach łotewskich na pierwszy plan ponad wszystkie umowy handlowe i kwestja ta przeto wymaga wszechstronnego rozpatrzenia.

Umowa o nieagresji z ZSSR.

Prawdopodobnem jest, że będzie rozpatrywana sprawa umowy o nieagresji,lub nawet możliwość umowy o neutralności.- Obydwa te zagadnienia należy uważać,jako bardzo aktualne,gdyż poczęści zaznacza się w nich modernistyczna tendencja,by w miarę możności dostosować locarneńskie postulaty do zagadnień Wschodniej Europy.-

Na zapytanie, czy Łotwa wyobraża sobie omawianą sprawę jako umowę pomiędzy grupą państw nadbałtyckich a ZSSR,czy też między poszczególnemi państwami,pos.Bałodis odpowiedział, iż mimo,że nie znane nam jest dokładnie stanowisko obecnego rządu,

ze ZSSR nie odpowiada za działania III Międzynarodówki w co jakoby nikt nie ma powodu wątpić. W sprawie przeprowadzi [illegible] programów [illegible] w [illegible] i zasadniczo [illegible] sprawie [illegible]
przechodząc do stosunków [illegible], łotewskich minister [illegible] że [illegible] w [illegible] niż [illegible] na [illegible] punkcie. [illegible] sprawie delegacja łotewska z p. Ulmanisem na czele, przybycie której odwleka się z powodu wewnętrznych stosunków [illegible], lecz nagość unja dotychczasowa dała [illegible] uzgodnienia i korzyści - zarówno politycznie jak kulturalnie. Tak więc zbliżone są więzy, co stanowi dużą [illegible] w komunikacji. Obywatele obu państw w każdym z nich mogą [illegible] [illegible]; [illegible] im też te same prawa. W dziedzinie kulturalno-narodowych i oświatowych związek wprowadza dużo zgodności. Również autorytet składowych państw w oczach Zachodu przez ten związek został podniesiony.-

Współpracownik "Lietuvy" od siebie dodaje, że nie [illegible] wątpić, iż stosunki między Litwą i Łotwą są przyjazne, jednakże trzeba uznać wszelek, by je ustawicznie rozszerzać i wzmacniać. Należy wykorzystać wszystkie możliwe środki i drogi. Związek bałtycki z trzech stał dużych państw jest naturalnym [illegible] ich polityki jest w konkretnych granicach możliwości, ponieważ niema zasadniczych podstaw do rozdziału pomiędzy temi państwami. Trzeba tylko sobie życzyć, by [illegible] tego związku było [illegible] tylko można przyśpieszone.-

Oświadczenia p. Bałodisa posła łotewskiego w Kownie przed konferencją posłów łotewskich w Rydze.

"Lietuva" N.83 z 15/IV. Wywiad z posłem łotewskim w Kownie przedstawiciela "Lietuvy".

Poseł łotewski w Kownie p. A. Bałodis w wywiadzie udzielonym współpracownikowi "Lietuvy" poruszył następujące kwestje. 1/ Cel swej podróży do Rygi i kwestję umów z poszczególnemi państwami, ze szczególnym uwzględnieniem kwestji umowy o nieagresji z ZSSR. 2/ Stosunki łotewsko-litewskie. 3/ Kwestja udziału Polski w Związku państw nadbałtyckich i 4/ polsko-łotewskie stosunki ekonomiczne.-

A. Bałodis oświadczył, że jedzie do Rygi by wraz z szeregiem innych posłów łotewskich wziąć udział we wspólnej konferencji. W konferencji tej wezmą też udział niejednemi ministrowie łotewscy z Helsingforsu, Tallina, Warszawy i Moskwy. Jedna z najważniejszych konferencji, które [illegible] w której możemy [illegible] rok - jest ważnemi postanowienia się co do stanu podstawowych państw [illegible] Konkretyzowanie postanowień, na przyszłość [illegible] na [illegible] plan wysuną się kwestje [illegible] z Estonią, umowy ekonomicznej z Litwą i handlowej z Polską - a być może też i z ZSSR. Umowa z ZSSR wysunie się w kołach łotewskich na pierwszy plan ponad wszystkie umowy handlowe. Kwestja ta przede wszystkiem ważniejszego [illegible] rozpatrzenia.

Umowa o nieagresji z ZSSR.

Prawdopodobnem jest, że będzie rozpatrywana sprawa umowy o nieagresji, lub nawet możliwość umowy o neutralności. Obydwa te zagadnienia należy uważać, jako bardzo aktualne, gdyż pośród [illegible] w nich modernistycznych tendencja, by w miarę możności dostosować [illegible] do zagadnień wschodniej Europy.-

Na zapytanie, czy Łotwa wyobraża sobie omawianą sprawę jako umowę pomiędzy grupą państw nadbałtyckich a ZSSR, czy też między poszczególnemi państwami, p. Bałodis odpowiedział, iż mimo, że nie znane nam jest dokładnie stanowisko [illegible]

zapewnić wszakże może,iż Łotwa popełniłaby błąd polityczny,gdyby ustosunkowała się neutralnie względem swych sąsiadów.-

Stosunki łotewsko-litewskie.-

Na zapytanie,jak poseł ocenia obecne stosunki łotewsko-litewskie,jak się zapatruje na rozwój ich w przyszłości oraz czem sobie należy tłumaczyć,że wszystkie dotychczasowe dążenia do nawiązania bliższych stosunków wydały tak nikłe owoce - poseł odpowiedział w ten sposób:Sądzę, podobnie jak Pan, iż ze stosunków łotewsko-litewskich nie doczekaliśmy się spodziewanych rezultatów.Pierwszą przeszkodę stanowi poważny spór w kwestjach terytorjalnych pomiędzy Litwą a Polską.Uważam,że powinniśmy dokładać jaknajwięcej starań,by na drodze wzajemnego zbliżania się nie stawiać jedni drugim tych przeszkód.Ujemnie też wpływa na rozwój naszych stosunków okoliczność częstych zmian rządów,oczekiwane kryzysy i zbyt zaostrzone walki partyjne,z racji których oba państwa poświęcają dużo energji na sprawy wewnętrzne.Nieprzyjemne wrażenie wywołuje okoliczność istnienia prądów,które uważają,iż że współpraca między Litwą a Łotwą możliwa jest tylko wtedy,jeżeli jednostki poczynania swe połączą jednocześnie u najdawniejszemi zagadnienia polityki zagranicznej.Niema tego w życiu międzynarodowem - nawet wśród państw już zjednoczonych.-

Lecz my ze swej strony i na przyszłość wkładajmy jak najwięcej wysiłków i starań - podobnie, jak to czyniliśmy dotychczas,by kulturalne, ekonomiczne i polityczne stosunki łotewsko-litewskie szybciej się rozwijały.Jestem optymistą, wierzę,że podjęta umowa arbitrażowa,konwencja ekonomiczna i szereg innych drobnych umów natury technicznej uzyskają rychło swą ostateczną formę z korzyścią dla obu państw.

Sprawa udziału Polski w związku państw nadbałtyckich.-

Na pytanie, czy ~~dnia xdaxixmxpxxixixkxx~~ dla polityki Łotwy korzystny będzie udział Polski w ewentualnym związku państw Nadbałtyckich? p.minister odpowiedział,iż sądzi,że udział Polski mógłby być dla Łotwy, a przy pewnych warunkach i dla innych państw - bardzo pożądany.-

Polsko-łotewskie stosunki ekonomiczne.-

Na zapytanie, czy Łotwa jest zadowolona ze swych stosunków z Polską oraz jak wogóle przedstawiają się stosunki ekonomiczne pomiędzy temi krajami p.minister odpowiedział, że w tej dziedzinie zaznacza się dość duży niepokój,ponieważ Polska utrudnia eksport łotewski do siebie i tranzyt przez Polskę.Tymczasem polskie produkta znajdują na Łotwie wygodny rynek zbytu,ponieważ Łotysze są zamało konsekwentnymi stronnikami wolnego handlu.Polska natomiast prowadzi w stosunku do wwożonych towarów systemem kontygensowy,który jest niedogodny dla państw,nieposiadających traktatów handlowych.Z Polską dotychczas nie udało się stworzyć nawet czasowej umowy handlowej z tego powodu,że Polska nie chce przyjąć ani t.zw.nadbałtyckiej klauzuli ani ZSSR.Rząd łotewski ze swej strony,jak widać,nie czuje się w możności wyrzeczenia się tak zasadniczych warunków,które figurują we wszystkich łotewskich umowach handlowych,a które utrzymywane są w łotewskiej ekonomicznej polityce zagranicznej,jako rzecz nie mogąca ulec zmianie.-

Litwini nawołują do ostrożności w stosunkach politycznych z Francuzami

"Lietuvis" N.16 z dn.23/IV.26.Art."Times Danaos".-

Autor na wstępie przypomina wszystkie"przestępstwa" /złamanie traktatu suwalskiego,zabranie Wilna,prześladowanie mniejszości narodowych,samowolne ustanowienie kliszebłocko-kiernowskiej linii,zamknięcie szkół litewskich/ jakich rzekomo

Polska dopuściła się względem Litwy, które jeśli nie znalazły aprobaty, to w każdym razie nie znalazły i sprzeciwu w państwach Ententy - poczem powiada, iż wobec takiego postępowania Polaków społeczeństwo litewskie nie pojmuje i dziwi się, jak p.Puaux, nowoprzybyły francuski minister pełnomocny, uznał za stosowne wobec tych wszystkich krzywd przez Litwę doznanych, mówić w swej mowie powitalnej, właśnie o potrzebie nie naprawy tych krzywd, a jedynie o potrzebie harmonji i zgodnych umów pomiędzy obu narodami.-

Że szczególnym naciskiem podkreśla autor ostatnio wykreśloną przez Polskę nowa linję graniczną na odcinku Kliszebłockim i zajęcie w ten nowych 14 klm.kw. litewskiego terytorjum.Na nową agresję tę ze strony Polski państwa Ententy, jak również Liga Narodów, te strażnice sprawiedliwości, również nie zareagowały. To też zdziewienie ogarnia społeczeństwo litewskie, że p.Puaux, nowy pełnomocnik Francji, jak może chcieć od Litwinów ustępliwości i dążenia do zgody, kiedy w przeciwniku nie widać tych przymiotów.Stosunki Litwinów z Francuzami nie były dotychczas serdeczne, ale nie były dotychczas i złe, jednak z tego nie wynika, by Litwa poszła na ustępstwa i wyrzeczenia się swoich praw, gdy od jej przeciwnika nie żąda się spełnienia elementarnych zasad przyzwoitości.Litwa nie może wyrzec się swojej niepodległości z powodu czyichś z miarów imperjalistycznych.Charakterystycznym objawem ustosunkowywania się Francji do Litwy jest również wycieczka do Polski p.Paul-Boncoura, który badając kliszebłocko-kiernowski incydent nie uznał za potrzebne również wysłuchania i drugiej strony - Litwinów.Francuzi, jak zawsze skłonni są rozpatrywać sprawy oczyma Polski.Nie inaczej traktatował sprawę sen. Reynald.Przybył w celu zapoznania się z krajami nadbałtyckiemi - na zatrzymanie się w Kownie znalazł zaledwie kilka godzin czasu. Czyż należy usprawiedliwiać zdziwienie litewskiego społeczeństwa, gdy Reynald odpowiedział przecząco na zapytanie dziennikarzy, czy jego współrodacy znają prawdziwy stosunek Litwinów względem Polski.W sprawie rozwiązania kwestji wileńskiej, według p.senatora, Francuzi nie są zainteresowani, natomiast kwestję zatargu w rejonie Kliszebłockim-Kiernowskim Litwini powinni skierować do Ligi Narodów ... do tej samej Ligi Narodów, która systematycznie rozwiązuje sprawy na niekorzyść Litwy.-

Że Francja nie jest dokładnie poinformowana o sprawach państwa litewskiego, to dlatego, że dotychczasowi posłowie francuscy nie stali na wysokości swego zadania.Czyż można było przypuszczać, że nie zostaną w prawdziwem świetle przedstawione sprawy przez p.Chardgny, który będąc na Litwie po złamaniu suwalskiej umowy, sam na froncie przebywając widział, jak Polacy na odcinku kolejowym pomiędzy Lidą a Wilnem przewozili broń francuską podczas marszu na Wilno.Istotnie, ten pan, mając przed oczyma dowód bandytyzmu Polaków - nic poważniejszego wypowiedzieć nie zdołał prócz powtarzania: "C'est très comique".Mogło mu się to wydawać i śmiesznem, lecz nie było to śmiesznem dla Litwinów.-

Należy zaznaczyć, że cała dotychczasowa prasa francuska, jeżeli coś pisze o Litwie to pod wpływem polskich inspiracyj, dość wspomnieć ostatnie wystąpienia "Victoire", która powtarza polskie doniesienia, że lasek Kliszebłocki został napadnięty przez armję litewską prowadzoną przez niemieckie zwierzchnictwo /sic./ Albo ci panowie à la Edmund de Menzie, który złowrogo i niekulturalnie na łamach prasy napastowali przedstawiciela litewskiego - Galvanauskasa.Nie przynosi to zaszczytu prasie francuskiej.Dlaczego prasa angielska, skandynawska, amerykańska i inne są lepiej od francuskiej informowane o stanie rzeczy na Litwie.-

W zakończeniu swego artykułu autor powiada, iż przykro mu było wypowiadać powyższe, tem więcej, że w społeczeństwie litewskiem mogą wziąć mu za złe przygotowanie tego rodzaju przyjęcia dla świeżo przybyłego posła francuskiego.Autor powiada, że dobrą jest rzeczą dobra wola, lecz nieganną ostrożność; nieuświadomionych Francuzów w sprawie zatargu polsko-litewskiego odsyła do broszurki p.P.Wilejszysa p.t. "Le conflit polonais-lithuanien N.2." - i kończy swe wywody słowami: "amicus Plato, sed magis amica veritas".-

Polska dopuściła się względem Litwy,które jeśli nie znalazły aprobaty, to w każdym razie nie znalazły i sprzeciwu w państwach Ententy - poczem powiada, iż wobec takiego postępowania Polaków społeczeństwo litewskie nie pojmuje i dziwi się,jak p.Panaux, nowoprzybyły francuski minister pełnomocny,uznał za stosowne wobec tych wszystkich krzywd przez Litwę doznanych,mówić w swej mowie powitalnej,wzmiankę o potrzebie nie naprawy tych krzywd,a jedynie mu o potrzebie harmonji i zgodnych umów pomiędzy obu narodami...

Ze szczególnym naciskiem podkreśla autor ostatnio wykreśloną przez Polskę nową linję graniczną na odcinku Kliszeckim i zajęcie w ten nowych 14 klm.kw. litewskiego terytorjum,na nowa agresja ta ze strony Polski państwa Ententy,jak również Liga Narodów,te strażnice sprawiedliwości, również nie zaprotestowały. To też zdziwienie ogarnia społeczeństwo litewskie,że i p.Panaux, nowy pełnomocnik Francji,jak może chcieć od Litwinów ustępliwości i dążenia do zgody,kiedy w przeciwniku nie widać tych przymiotów.Stosunki Litwinów z Francuzami nie były dotychczas serdeczne, ale nie były dotychczas i złe,jednak z tego nie wynika by Litwa poszła na ustępstwa i wyrzeczenia się swoich praw,gdy od jej przeciwnika nie żąda się spełnienia elementarnych zasad przyzwoitości.Litwa nie może wyrzec się swojej niepodległości z powodu czynienia z miarów imparjalistycznych.Charakterystycznem objawem ustosunkowywania się Francji do Litwy jest również wycieczka do Polski p.Paul-Boncoura,który badając kliszecko-krzywowski incydent nie uznał za potrzebne również wysłuchania i drugiej strony - Litwinów.Francuzi,jak zawsze skłonni są rozpatrywać sprawy oczyma Polski.Nie inaczej in[illegible] traktował sprawę sen. Reynald.Przybył w celu zapoznania się z Krajami nadbałtyckiemi, na zatrzymanie się w Kownie znalazł zaledwie kilka godzin.Gdy pozostały na sprawiedliwość zdziwienia litewskiego społeczeństwa gdy Reynald odpowiedział przeczące na zapytania dziennikarzy, jego współrodaków znają prawdziwy stosunek Litwinów względem ...W sprawie rozwiązania kwestji wileńskiej, według ... Francuzi nie są zainteresowani,natomiast kwestję zatargu w sprawie Kliszecko-Krzywowskim Litwini powinni skierować do Ligi Narodów ... do tej samej Ligi Narodów,która systematycznie zaniedbuje sprawy na niekorzyść Litwy..

Że Francja nie jest dokładnie poinformowana o sprawach państwa litewskiego,to dlatego,że dotychczasowi posłowie francuscy nie stali na wysokości swego zadania.Czyż można było przypuszczać,że nie zostaną w prawdziwem świetle przedstawione sprawy przez p.Chargny,który będąc na Litwie po głośnym kowalskim zamachu,sam na froncie przebywając widział jak Polacy na odcinku kolejowym pomiędzy Lidą a Wilnem przewozili broń francuską podczas marszu na Wilno,latem nie,a ten pan,mając przed oczyma dowody bandytyzmu Polaków - nic poważniejszego wypowiedzieć nie zdołał prócz powtarzania:"C'est très comique".Mogło może to wydawać się śmiesznem,lecz nie było to śmiesznem dla Litwinów.

Należy zaznaczyć,że cała dotychczasowa prasa francuska jeżeli coś pisze o Litwie to pod wpływem polskich inspiracji,jak np.dziennika ostatnia wystąpienia "Victoire",która posiada połączenia,że lasek Kliszecki został napadnięty przez armję litewską prowadzoną przez niemieckich oficerów /sic!/.Dlaczego i pan ... a la Edmund ... Polsce,który ... i ... na łamach prasy napastowali, przedstawiała litewskiego ... nauczania.Nie przymusi to ... prasie francuskiej, dlaczego prasa angielska,skandynawska,amerykańska i inne są lepiej od francuskiej informowane o stanie rzeczy na Litwie.

W zakończeniu swego artykułu autor powiada,iż przykro mu było wypowiadać powyższe,tem więcej,że w społeczeństwie litewskiem mogą wyjść mu za złe przygotowanie tego rodzaju przyjęcia dla świeżo przybyłego posła Francuskiego.Autor powiada,że dobra jest rzecza dobra wola,lecz nie ... odpowiedzialności Francuzów w sprawie zatargu polsko-litewskiego ... p.P.Wazelevas p.t."Le conflit polonais-lithuanien"... kończy swe wywody słowami: "amicus Plato,sed magis amica veritas".

II.ŻYCIE GOSPODARCZE.a/Stosunki z zagranicą.-

Gospodarka leśna i urządzanie lasów litewskich w oświetleniu min. rolnictwa Krupaviicziusa.-

"Rytas".N.85. Artykuł:"Gospodarka lasów litewskich i ich urządzanie".Streszczenie.-

Niedostateczna ilość lasu na własne potrzeby.

Litwa nie jest krajem wybitnie zalesionym.Lasy stanowią 17% powierzchni.W tych 17% obficie jednak zalesionej przestrzeni jest zaledwie 667.776 ha /na 861.672 ha ogólnego obszaru leśnego/

Pozostałość stanowią: 35.000 ha lasów przerzedzonych, 5.530 ha kultur.74.637 ha poręby niezalesione.11.727 ha ziemia orna, 24.688 ha łąki,44.196 ha błota i źródła /nieścisłość w danych.Przyp.tłum./.

Pomijając sam fakt, że właściwy obszar zalesiony jest nieduży - sytuację pogarsza jeszcze to,że lasy w nie w jednakowym stopniu są przetrzebione w poszczególnych częściach Litwy. Tak np: w pow.Trockim zalesienie sięga blisko 46%,w Marjampolskim - 25%,w Uciańskim - 35%,podczas gdy w pow.Wiłkomierskim tylko 12%,w Rakiskim - 9% i w Wyłkowyszkowskim zaledwie 5%. Ten ostatni powiat odczuwa kompletny głód drzewa i mieszkańcy muszą przywozić je z sąsiednich powiatów. Oto jest jednak z główniejszych przyczyn,które czynią kwestję lasów na Litwie bardzo aktualną.

Z drugiej strony zapotrzebowanie na materjały leśne jest bardzo duże,znacznie większe niż przed wojną.Przed wojną w kraju nie przeprowadzało się żadnych reform,lecz teraz wobec przeprowadzenia na Litwie reformy rolnej jest stałe zapotrzebowanie materjałów leśnych przy zabudowywaniu się nowoosiedleńców.Prócz tego w kraju jest dużo pogorzelców wojennych,których również należy zaspokoić.Tak więc drzewa na budowę potrzeba przerażająca ilość.Na Litwie jest 70.000 nowoosiedleńców, którzy wznieść muszą 150.000 nowych zabudowań.1.300.000 ha. jest przeznaczonych na komasację dla przeprowadzenia której wznieść trzeba będzie około 170.000 nowych zabudowań,do tego dojdzie naprawa starych budynków i inne potrzeby związane z przejściem na nowe osiedla.Zatem więc ma stanąć 320.000 nowych zabudowań.W ciągu 10 lat powstaną nowe zapotrzebowania spowodowane pożarami,zużyciem zabudowań i potrzebą ich naprawy a także nowym podziałem gospodarstw.Wobec tego do powyżej wymienionych 320.000 zabudowań dojdzie 100 z górą tysięcy innych budynków.Pod uwagę bierze się okres 10-letni dlatego,że komasacja wsi i parcelacja dworów - przy najlepszych chęciach nie dadzą się wcześniej przeprowadzić.Podział dworów wprawdzie dobiegnie końca za dwa lata,lecz komasacji wsi będzie trwała z 8 lat,ponieważ podziałowi podlegnie zgóra 1.300.000 ha.Z obliczeń wynika,że rocznie trzebaby wznieść około 45.000 nowych zabudowań.Z jednego ha przeciętnego lasu można wznieść trzy zabudowania - jedynie na same tylko stawianie nowych zabudowań trzeba by rocznie przeznaczyć z 15.000 ha lasu.Drzewo na opał, na materjał, na sprzęty łącznie z drzewem konsumowanem przez miasta rocznie potrzeba w ha: 7.000.Czyli,że na zaspokojenie tych wszystkich potrzeb,które obecnie życie wysuwa,trzebaby wycinać rocznie około 22.000.ha lasu

Roczna norma wycinania lasów.-

Roczna norma wycinania lasów przyjęta została w wysokości jednej setnej całego obszaru leśnego po odrzuceniu ziemi ornej,łąk,błot i wód.Wprawdzie Litwy - w świetle opisów historycznych miałaby być krajem obficie zalesionym,lecz doprowadziło ją do dzisiejszego stanu cały szereg przyczyn,jako to naukowa gospodarka rosyjska,wojna wszechświatowa,wyręb za okupacji niemieckiej oraz kradzieże okolicznej ludności.-

Powyżej przedstawiona statystyka materjałów leśnych stwarza posępny obraz i każe wyciągnąć wniosek, że Litwa nie da się odbudować materjałem drzewnym.Litwa powinna przejść do budownictwa z materjałów ogniotrwałych.Ministerstwo Rolnictwa zdawało sobie z tego sprawę i w tej dziedzinie dawno już ma za sobą szereg dokonanych prac początkowych.W roku bieżącym wypuszczono pierwszą grupę majstrów-fachowców z dziedziny wiejskiego budownictwa ogniotrwałego.Obecnie w Ministerstwie Rolnictwa komisja rzeczoznawców opracowuje plan odbudowy wsi litewskiej z materjałów ogniotrwałych.W roku bieżącym ma się zacząć sama odbudowa.Na przeszkodzie staje jednak brak zrozumienia i inicjatywy ze strony ludności.-

Co się tyczy strony finansowej tych zamierzeń - to należy zaznaczyć,że rząd w miarę możności idzie z pomocą.Pomoc ta przedewszystkiem wyraża się w udzielaniu sił technicznych,planów budowniczych a wreszcie i w pieniężnym kredycie.-

Używanie drzewa na opał powinno być uważane na Litwie za karygodne ze względu na obfitość złóż torfowych.-

Sprawa systemu eksploatacji lasów.-

Wobec ministerstwa staje obecnie zagadnienie systemu eksploatacji leśnej,a raczej rozdziału drzewa na potrzeby miejscowe drogą przetargów, czy też z góry ustalonych cen dostosowanych do możliwości i potrzeb ludności.Niema w Europie kraju, w którymby las był wyrabany, czy sprzedawany bez licytacji.Rosja wprawdzie przy wycinaniu drzewa z lasów nie posługiwała się przetargami,ale to tylko w dobie zamieszek rewolucyjnych,gdy nie było żadnej władzy.Lecz obecnie i Rosja wprowadziła system licytacyjny.Na Litwie, w okresie, kiedy nie było żadnej władzy - też miało miejsce sprzedawanie lasu bez licytacji.Początkowy socjalistyczny rząd litewski /?/ przytrzymywał się systemu przetargów, z chwilą jednak przejęcia Ministerstwa Rolnictwa przez M. Krupaviciusa sprawa przetargów musiała ulec zmianie ze względu na potrzeby ludności.-

Za zarządzania Ministerstwem przez poprzednika p.M.Krupaviciusa las bez licytacji mogli otrzymać jedynie powojenni pogorzelcy.Obecnie zaś mogą otrzymać go bez przetargów: powojenni pogorzelcy, pogorzelcy wogóle,nowoosiedleńcy oraz ci,którzy z wiosek przenoszą się na kolonję - słowem wszyscy budujący się, każdy do 90 festmetrów.Bardziej niezamożni otrzymują drzewo po zniżonej cenie i na pięcioletnią wypłatę.Czasem się zdarza, że ulgi te nie zostają udzielane - w wypadkach, gdy komisja leśna kieruje się względami bardziej partyjnemi,niż potrzebą mieszkańców.Ministerstwo rozpatruje wszystkie skargi i stara się o to, by podobne rzeczy nie miewały miejsca.-

Państwo na powyższych ulgach traci od 2 - 3 miljonów litów.Jest rzeczą jasną i zrozumiałą,że nowoosiedleńcy są zbyt niezamożni i byliby całkowicie przy przetargach odsunięci od możliwości kupna przez kupców.Podobnie - przenoszący się na kolonje a tembardziej pogorzelcy,których koniecznie trzeba wspierać.Pieniędzy brak.A kraj musi się odbudować,gdyż zastój w tym względzie szkodzi nietylko poszczególnym rolnikom,nie mającym zabudowań w należytym stanie lub wcale - lecz też odbija się na zamożności całego kraju.Oto dlaczego zdecydowano się wydać budulec bez przetargów.Pozatem nie mniejszych, bodaj,że nawet większych ulg wymagają samorządy,ponieważ mogą one z racji ciężkiego stanu materjalnego zaopatrzyć się w drzewo z własnych środków.Mówiąc o innych ulgach trzeba nadmienić,że w dodatku został samorządom odroczony termin płatności za drzewo,wydawane im jako pożyczka.To samo się tyczy szkół początkowych.To też odnośne rozporządzenie przewiduje bezpłatne wydawanie drzewa po 8 festmetrów na piec.Bez przetargu sprzedaje się drzewo również rolnikom którzy na swoje potrzeby chcą wypalać cegłę.Albo - dalej - nie sposób nie uwzględniać dużego zapotrzebowania na materjał drzewny wśród rzemieślników.To też odnośne rozporządzenie przewiduje sprzedaż bez przetargu materjału na wyrobx sprzętów do 2 festmetrów i więcej - na stolarkę.Z przetargów sprzedaje się tylko opał.Las bez przetargów dostaje się w pierwszym rzędzie mieszkańcom wsi,ponieważ główną troską ministra jest zaspokojenie potrzeb wśród miejscowej ludności.Za swe najważniejsze zadanie minister uważa odbudowę wsi.Zaopatrzenie miast jest rzeczą drugorzędną i dla miast bywa przydzielane tyle,ile bez szkody da się odjąć od wsi.Ilustruje to następujący przykład:

Bez przetargu wydano mieszkańcom wsi /kaimo gyventojams/: w r.1923 - 6.000 ha, w r.1924 - 4.000 ha- w 1925 - 4000ha

[illegible]

...powyższe przedstawicielstwo [illegible] Litwa [illegible] Litwy [illegible]
[illegible] ministerstwo [illegible]
[illegible]
[illegible] w roku [illegible]
[illegible]
[illegible] plan [illegible] W roku [illegible]
[illegible]

Co się tyczy [illegible] finansowej [illegible]
[illegible]
[illegible]
Ujawnienie [illegible]
[illegible]

Sprawa [illegible] 1-sza.

Wobec ministerstwa [illegible]
[illegible] w Europie [illegible]
[illegible]

[illegible]

Na potrzeby cieśli /vietos gyventoju reikałams/ i gmin bez przetargu: w 1923 r. - 2,000 ha, 1924 r. - 1,700ha, 1925 r. 2,210 ha,

Na potrzeby przemysłu litewskiego sprzedano w Kownie z przetargu: w 1923 r. - 2,945 ha,w 1924 r. - 1,200 ha, w 1925 r. - 800 ha,

Powyższe dane wyraźnie mówią,że z przetargu w Kownie w roku 1925 sprzedano 3 razy mniej,niż za rządów socjalistyczno ludowcowych,W r.1926 na sprzedaż licytacyjną w Kownie będzie przydzielone jeszcze mniej materjału,Prócz tego minister podkreśla,że za jego zarządzania ministerstwem z ogólnej liczby 24000 ha lasów, bez przetargu sprzedano 14,000 ha - innemi słowy - 3/5 całej ilości,Rząd obecny idzie po linji zaspakajania wszystkich usprawiedliwionych zapotrzebowań ludności,Żeby ustanowić inny porządek w wydawaniu lasu - potrzeba więcej czasu i bardziej ~~px~~ sprzyjającycli warunków,Idzie ku lepszemu i p,Krupaviczius wyraża nadzieję, że od przyszłego roku można będzie wydawać ~~zpła~~ opał bez przetargu małorolnym/do 10 ha/,a w przyszłości i większym posiadaczom ziemi,-

x

Wszelkie zarzuty stawiane przez opozycjonistów pod adresem rabunkowej gospodarki leśnej mają zabarwienie agitacyjno-przedwyborcze,Liczby przedstawiane przez ludowców i mające świadczyć,że za ich rządów miał miejsce dużo wstrzemięźliwszy wyręb lasów nie odźwierciadlają istoty rzeczy,A to dlatego,że nie uwzględnia się w nich:1/obecnych potrzeb na reformę rolną, 2/panujących za rządów poprzednich kradzieży,-

x

Jak wiadać z powyższego,cały ten wywód p,Ministra obliczony jest na agitację przedwyborczą i jak cały szereg wywiadów innych ministrów jest usprawiedliwieniem polityki rządowej oraz kaptowaniem sobie wyborców,/Przyp,Red,Biuletynu/,-

N o w e   p r o j e k t y   t a r y f y   k o l e j o w e j ,-

"Idische Stimme" Art,p,t,:"Nowe projekty, które grzebią handel",Streszczenie,-

Zarząd kolejo[illegible] oraz komisja taryfowa przy Ministerstwie Skarbu opracowała nowy projekt taryfy,Jak okazuje się, stawki na wszystkie prawie towary zostały podwyższone,Następstwa tego projektu będą zgubne dla przeważnej części litewskiego przemysłu krajowego,Nowa taryfa obarcza głównie surowce i tak np: zamiast 360 litów za wagon żelaza według nowej taryfy wypadnie płacić 630 lit, za maszyny zamiast 306 lit - 788 lit, za części maszyn 1575 lit - zamiast 306 lit,

Drugi projekt ustawy,który ma znaczenie dla wszystkich kupców,dotyczy wykazywania źródła,skąd towar pochodzi,Projekt ssoi w związku z nowym projektem taryfy,według której kraje, które zawarły z Litwą umowy handlowe,otrzymują rabat w wysokości 30 %,celem więc zarządzenia kontroli wszystkie importowane do Litwy towary powinny być opatrzone świadectwem,wykazującem miejsce, w którem zostały wytworzone,-

Tyle co do wwozu,Jeszcze gorzej wypadnie z wywozem, Rzecz prosta,iż kraje,wiele przeciw którym skierowany jest projekt ustawy,zastosują szereg represji względem Litwy,które w znacznym stopniu zatamują również i wywóz,

Każdy kupiec,który ma do czynienia z handlem zagranicznym,zdaje sobie sprawę z tego,jak zgubne następstwa dla handlu pociągną podobne zarządzenia,Są niedogodne ze względów natury technicznej:pragnąc bowiem wprowadzić partję towaru z zagranicy kupiec zmuszony będzie tłuc się po konsulatach,aby uzyskać tam zaświadczenie,iż towar istotnie wytworzono w odnośnym kraju,Zbytecznem jest zaznaczać,jak to zatrzymuje handel,-

Kupcy żydowscy są wobec tego zainteresowani w porozumieniu się z Izbą Handlową,która zbiera co do tego materjały,by wspólnie uzyskać ułatwienia w obu projektach,-

Na potrzeby miejskie /[illegible] gruntów/ [illegible] bez przetargu: w 1923 r. - 2.000 ha, 1924 r. - 1.700 ha, 1925 r. 2.210 ha.

Na potrzeby przemysłu [illegible] w Kownie [illegible] przetargu: w 1923 r. - 2.948 ha, w 1924 r. - 1.200 ha, w 1925 r. - 600 ha.

Powyższe dane wyraźnie [illegible] w Kownie w 1923 r. sprzedano 3 razy mniej [illegible] w r.1925 na sprzedaż [illegible] w Kownie [illegible] jeszcze mniej [illegible] ministerstwa [illegible] zarządzenia ministerstwa [illegible] ogólnej liczby 24000 ha [illegible] przetargu sprzedano [illegible] 7.000 ha - [illegible] całej ilości [illegible] nieprzewidzianych zapotrzebowań ludności. Żeby ustanowić porządek w wydawaniu [illegible] warunków [illegible] za od [illegible] roku [illegible] bez przetargu [illegible] do 10 ha, a w prywatnym posiadaniu ziemi.

Wszelkie zarzuty [illegible] przez [illegible] adresem rabunkowej gospodarki [illegible] ludności [illegible] przedwyborcze [illegible] przez [illegible] wskazówki, że za [illegible] rządów [illegible] nie [illegible] zwłaszcza [illegible] potrzebach reformy rolnej [illegible] za rządów poprzednich [illegible].

Jak wiadomo, z powszechną [illegible] p. Ministra [illegible] na [illegible] przedwyborczą i [illegible] rządów innych ministrów jest uprawnione [illegible] oraz kapitałowym w okresie wyborczym. /Przyp. Red. Biuletynu/.

N o w e   p r o j e k t y   t a r y f y   k o l e j o w e j

"Idische Stimme" Art. p.t. "Nowe projekty, które zrobiła naszej [illegible] przesłanie".

Zarząd kolejowy oraz Komisja taryfowa przy Ministerstwie Skarbu opracowała nowy projekt taryfy. Jak okazuje się, to [illegible] prawie towary zostaną podwyższone. Na podstawie tego projektu będą zgubne dla przewozu [illegible] cukru [illegible] o [illegible] litów za wagon żelaza [illegible] - 306 lit - 786 lit, za [illegible] litów.

[illegible] projekt ustawy [illegible] dla wszystkich [illegible] wykazywania [illegible] w związku z nowym projektem [illegible] które zawarły z Litwą umowy [illegible] litewskie towary [illegible] wyższe [illegible] zostały [illegible].

[illegible] co do [illegible] jest [illegible] z wywozem [illegible] kraju, w którym [illegible] Litwy, które w [illegible].

[illegible] które [illegible] z handlem [illegible] nie [illegible] dla handlu [illegible] ze wschodu [illegible] będzie [illegible] Niemcy [illegible] nam jest [illegible] handel [illegible] która [illegible] nie uzyskał [illegible] projektach.

Poprawa ekonomicznego stanu Litwy podług ministra Karvelisa.-

"Rytas" N.77 z dn.8/IV.Wywiad z ministrem finansów Karvelisem.-

W ostatnich czasach opozycja nie mając nic do zarzucenia obecnym rzadom,wykręcając fakty stara się oczerniać ludzi,którzy stoją,lub stali u rządów.

Przemawiając w Marjampolu miałem na myśli ten stan jaki zostawili ludowcy,Wilejszys,gdy po parę miesięcy nie były wypłacane pensje urzędnikom,a ten na jakim poziomie znajduje się obecnie po przejęciu gospodarki przez ch-deków,dzięki której osiągnięto znaczną poprawę.W danym wypadku wystarcza cytata z "Lietuvos Zinios",w której się mówi, że czasów Wilejszysa w ministerstwie panował nieporządek.-

Co się tyczy zasług mego poprzednika ministra Petrulisa nie mam zamiaru ich ani zmniejszać,ani ich negować i żadnych wiadomości oczerniających go nie rozpowszechniałem.-

Podług mego zdania trzeba wyrazić podziękowanie za zasługi,które p.Petrulis położył wprowadzając lita i równoważąc nasz budżet.-

Co do pożyczki zagranicznej,to nie jestem zwolennikiem dużej pożyczki.Utrzymując jakieś 100.000.000 litów nie moglibyśmy w krótkim czasie produkcyjnie je zużytkować,a % trzeba byłoby płacić.Według mnie nie może pożyczka przewyższać 50.000.000 litów.Również pożyczka jest nie do przyjęcia przy wysokim procencie.-Ponieważ produkcja w naszym kraju i gospodarka naogół przy obecnych warunkach nie byłaby w stanie płacić 8-10% i również amortyzować pożyczkę.-Gdybyśmy tak przed paru laty przyjeli proponowaną przez Anglię pożyczkę w towarach,to z powodu zeszłorocznego nieurodzaju zniszczylibyśmy nasze finanse i znaleźlibyśmy się w położeniu bez wyjścia.Rząd stoi na stanowisku zaciągnięcia pożyczki tylko w gotówce i rokowania już dość daleko się posunęły.Chcemy tylko uzyskać mniejszy procent i wyższy kurs wypłacalny,by pożyczka nie wynosiła więcej niż 7-8%,wliczając do tego i wszystkie wydatki,związane z prowadzeniem pertraktacyj.Rząd nie ma zamiaru odstąpić od tego postanowienia i jest gotów jeszcze poczekać i otrzymać pożyczkę na warunkach jaknajwygodniejszych.

Wpływy w walutach zagranicznych znacznie zaczęły się zwiększać,wobec tego, że ceny za len zagranicą znacznie wzrosły, a Litwini mają 9 tysięcy tonn do zrealizowania,można się spodziewać, że bilans handlowy znacznie się polepszy.Od chwili wprowadzenia litów bilans wykazuje, że pieniędzy w obrócie przybyło około 50 miljonów i gdyby nie stanął na przeszkodzie nieurodzaj zeszłoroczny,pieniędzy w obrocie przybyłoby o jakieś 100 a nawet 120 miljonów.-

W bieżącym roku jest nadzieja,że ilość pieniędzy w obiegu zwiększy się o jakieś 100 miljonów.Nadzieja jest również pokładana na to, że zeszłego roku koleje przynosiły deficyt,co zostało już wyrównane.W obecnym roku mają one dać znaczny dochód co powiększy aktywność naszego bilansu płatniczego i wpłynie na zwiększenie się zapasu złota.Oprócz tego polityka celna, którą prowadzi rząd obecnie doprowadziła do konkretnych rezultatów. Na Litwie otwiera się dużo nowych warsztatów,Bezrobocie przed siewami znacznie się zmniejsza.Import surowców stale wzrasta,a równolegle zmniejsza się import gotowych wytworów.Będzie to miało wielki wpływ na wzmocnienie stanu ekonomicznego Litwy.Co do gospodarki rolnej, to masło da dużą nadwyżkę w eksporcie.Eksport jaj w przeciągu pierwszych trzech miesięcy dał bardzo zadawalniające rezultaty.Nierogacizna litewska już jest notowana na rynku berlińskim.Eksport jaj w ostatnich czasach zwrasta i minister finansów robi starania,by kredyty udzielane przez Bank Litewski na eksport gęsi,były obecnie udzielane i na eksport jaj, masła, serów, później ptactwa i 3-4 miesięcznych świn,na które zapotrzebowanie jest bardzo wielkie.-W tych dniach ma nastąpić wymiana dokumentów umowy handlowej z Niemcami.Robi się wszelkie starania, aby został zniesiony zakaz wwozu do Niemiec,wołowiny i cielęciny oraz innych produktów,które produkuje Litwa. Wogóle zakończył minister,dokłada się wszelkich starań,by Litwa mogła wywozić wszystkie produkty,które są wytwarzane w kraju.-

S p r a w a   u k ł a d u   k o m p e n s a c y j n e g o [illegible] L i t w y

p o d   k ą t e m [illegible] P a ń s t w a [illegible]

"Rytas" Nr [illegible] z dn.16/IV wywiad z ministrem finansów Karvelisem.

W ostatnich czasach [illegible] nie mając nic do [illegible] centralnym [illegible] rządem [illegible] stale się [illegible] stopa, lub [illegible] rządem.

Przeważnie [illegible] ministrem [illegible]

[illegible]

Co do pożyczki zagranicznej [illegible] 100.000.000 litów [illegible] 10.000.000 litów. Równie pożyczka jest [illegible]

[illegible] na warunkach jaknajkorzystniejszych.

Wobec [illegible] ceny za [illegible] zagranicą [illegible] Litwini mają [illegible] 100 milionów.

W bieżącym roku jest nadzieja [illegible] 100 milionów [illegible] jest równie [illegible]

[illegible]

Wogóle zaznaczył minister [illegible] dokłada [illegible] wszelkich starań, by Litwa mogła [illegible] produkty, które są wytwarzane w kraju.

S z c z e g ó ł y p r o j e k t o w a n e j n o w e j p o ż y c z k i d l a K o w n a.-

"Lietuva" N.87 z dnia 22/IV.r.b.

Obliczono, że koszta kanalizacyjne Kowna bez przedmieści wyniosa 9 milionów litów.Przeprowadzenie wodociągów w Starym Mieście, Nowym Mieście i Karmelitach niemniej 6 milj.lit. koszta w założeniu stałego,elektrycznego tramwaju 4 milj.lit. i wybrukowanie ulicy od dworca do ratusza oraz inne ulepszenia niemniej 2 miljonów litów.Ogólnie na te prace potrzeba byłoby koło 21.000.000 litów.Oprócz tego opłacić za przeprowadzane roboty koło 750.000 litów.,cała suma wyniosłaby 2.175.000 dolarów. Przy pośrednictwie prof.Grońskiego w sprawie otrzymania tej pożyczki,skomunikowano się z New Yorkkim bankiem Morgen Livermate et Co,który udziela pożyczek krajom i miastom Europy.W celach prowadzenia pertraktacyj w sprawie tej pożyczki udał się burmistrz Kowna do przedstawicielstwa tej firmy Zia Resbid'a do Paryża..Po paru konferencjach wyjaśniło się, że ten Bank zgadza się na udzielenie pożyczki dla Kowna, w wysokości do 2.175.000 dolarów opłacając akcje naszej pożyczki w wysokości 85 za 100 przy 8% stopie,jedynie z nieodzownym warunkiem by roboty budowlane były przekazane T-wu budowlanemu Ulen et Co,które zgadza się zrealizować pożyczkę.-Za przeprowadzanie tych robót firma pobierałaby 15% od wszystkich rachunków przy wykonywaniu robót. Firma Ulen et Co nie zgodziła się na proponowane zmniejszenie wynagrodzenia - które jest stosowane we wszystkich krajach i tylko poszła na niektóre ułatwienia.-

Wiceprezes tej firmy p.Carzel zgodził się na to,by procent i amortyzacja kapitału nie były brane od dnia zaciągnięcia pożyczki,a od chwili wypłacenia za dokonane roboty.Pożyczka ma być wydawana w przeciągu czterech kat t.j. w pierwszym roku 675.000 dolarów, w drugim - 500.000, w trzecim i czwartym po 500.000 dolarów.Wobec tego pożyczkę otrzymano nie w wysokości 95% a 96% stopie.Jeżeli odliczy się 15% płatnych firmie i 1% komisowych,to okaże się, że otrzymamy 80% czyli procent roczny wyniesie 10.Tak się przedstawiają warunki,które musza być zatwierdzone i przyjęte jeszcze przez samorząd miejski.-

R u c h b u d o w l a n y w L i t w i e w r. 1925.-

"Dzień Kowieński".N.93. z dn.29/IV./

Według danych Inspekcji Budowlanej w przeciągu 1925 r. wzniesiono w Litwie gmachów religijnych - 14,gmachów dla celów społecznych - 32,zabudowań do celów przemysłu - 214,prywatnych domów mieszkalnych w miastach i miasteczkach 1696,innych budynków - 1027,we wsiach: mieszkalnych - 6111,innych budynków - 7786 mostów staraniem samorządów zbudowano nowych - 1869,odremontowano - 3648,przeprowadzono dróg ogółem - 11.207 klm. odremontowano nie licząc prywatnych,szkół samorządowych - 292 szkół państwowych 11,przytułków - 11, szpitali - 15 i innych przytulisk - 38.W porównaniu z ruchem budowlanym w r.1924 w r.1925 ruch na tem polu zwiększył się w Kownie, w Szawlach zaś o połowę się zmniejszył,w Poniewieżu i Wiłkomierzu nie uległ zmianie.W całej Litwie znacznie się zmniejszyła budowa gmachów dla celów społecznych i przemysłu,budowa i remont mostów w r.1926 również się zdawała zmniejszać,natomiast uległa zwiększeniu budowa mostów betonowych.We wsiach wznosi się dużo budynków,jednak budownictwo to pod względem zdrowotnym i kulturalnym nie jest doskonałe.-

W centrali Inspekcji Budowlanej pracuje 2 inżynierów, 1 urzędnik,w powiatach - 22 techników powiatowych.-

W przeciągu r.1925 Gabinet Ministrów na zorganizowanie robót publicznych lub na budowę gmachów o charakterze społecznym udzielił kredytów w wysokości 590.414 litów.-

W przededniu wyborów na Litwie.- Przeobrażenia partyjne i widoki wyborcze .-

"Kurjer Wileński" z dnia 29 kwietnia podaje następującą charakterystykę przedwyborczej sytuacji na Litwie,którą tu podajemy z pewnemi uzupełnieniami.-

W dniu 8 i 9 maja odbędą się na Litwie Kowieńskiej wybory do Sejmu na nadchodzącą trzyletnią kadencję.Będzie to trzeci z kolei Sejm zwyczajny w państwie litewskim.

Dotychczas rządziła krajem "Chrześćjańska Demokracja", trzymając od prawej związane z sobą stronnictwo "Związku Gospodarzy Wiejskich" /Ukininku Sajunga"/ a od lewej ugrupowanie robotnicze,pod nazwą "Federacja Pracy" - /Darbu Federacija/.-

W ciągu dwuch z kolei wyborów chrześćjańska demokracja na Litwie,tworząc odpowiednio do powyższej koncepcji,niby jedność niepodzielną w trzech osobach,uzyskiwała absolutną większość paru,czy kilku głosów w Sejmie i rządziła krajem na swą wyłączną odpowiedzialność.Opozycję dławiono bez pardonu i skrupułu,zyski dzielono między sprzysiężonych.-

Tymczasem w kraju działo się coraz gorzej.Kryzys gospodarczy doskwierać począł wszystkim zawodom nieznośnie.Reforma agrarna,prowadzona energicznie,wytworzyła wielotysięczny zastęp gospodarstw nowych bez budynków,inwentarza i środków obiegowych. Rząd bowiem nie miał możności obdzielenia osiedleńców koniecznym kapitałem.-

Rozpoczęło się wrzenie na wsi.Blaga forsowanej w tych warunkach reformy rolnej stała się oczywistą dla mas bezrolnych. Ponieważ skądinąd handel i przemysł poczęły również marnieć bez kredytów i wobec zakorkowania dróg handlowych przez Litwę /Niemna i Kolei,prowadzących do Libawy i Kłajpedy/jak również dzięki obciążeniu nadmiernymi podatkami - niezadowolenie najszerszych warstw ludności,potęgowało się z dniem każdym,bezrobotnych przybywało,a zakłady handlowo-przemysłowe kurczyły się.-

Kredytów zagranicznych ~~m~~ również nie udało się zyskać dotychczas dla złagodzenia położenia.

Przy powyższym stanie rzeczy pod koniec okresu sejmowego stronnictwo rządzące poczuło pod sobą rosnącą pustkę,lub jeszcze gorzej:nienawiść przyszłych wyborców.

Podstawa na której dźwignięto misterny gmach władzy księżej na Litwie zachwiała się.Gdy zbrakło autorytetu - rozprzęgać się poczęły karne do dziś zastępy pretorjańskiej gwardji.

Jesteśmy właśnie obecnie świadkami prób ze strony księży ratowania władzy,przez usunięcie niekarnych "centurjonów" z szeregów,oraz prób tworzenia przez zdegradowane wielkości zbuntowanych legjonów do walki z wyłącznymi do wczoraj władcami Litwy.

A więc usunięto z szeregów chrześćjańskiej demokracji gracza nad gracze księdza A.Wilimasa.Dobrze poinformowani twierdzą,że on to właśnie spłatał przed paru miesiącami figla swym towarzyszom partyjnym,przekupując paru kolegów sejmowych i głosując wraz z nimi na opozycyjnego marszałka Staugajtisa,wroga chadecji,pod którego batutą przez miesiąc przy nieopisanych skandalach musiał Sejm obradować.-

Ksiądz Wilimas wystąpił obecnie z własnemi listami wyborczemi,tworząc je na własną rękę.Chcąc jednak pozbyć się niepożądanego konkurenta stronnictwo rządzące,za pośrednictwem episkopatu w porozumieniu z Rzymem,dobiło się zabronienia ks.Wilimasowi wogóle kandydowania do Sejmu.

Wobec tego ks.Wilimas zapowiedział rewelacje, kompromitujące w wysokim stopniu osoby rządzące i działaczy partyjnych.-

Usunięto dalej ze "Związku Gospodarzy" ambitnego E. Draugelisa,byłego ministra spraw wewnętrznych w cień,pomijając zupełnie kandydaturę jego przy nowych wyborach.-

Znikł również z widowni politycznej p.Bărżinskas,wiceprezes Federacji Pracy,by wymienić kilka ważniejszych wypadków ostracyzmu ze strony przywódców chadecji wobec podwładnych.

W p r z e d e d n i u w y b o r ó w n a L i t w i e .-

P r z e o b r a ż e n i a p a r t y j n e i w i d o k i w y b o r c z e .-

"Kurjer Wileński" z dnia 29 kwietnia podaje następującą charakterystykę przedwyborczej sytuacji na Litwie, którą tu podajemy z pewnemi uzupełnieniami.-

W dniu 8 i 9 maja odbędą się na Litwie Kowieńskiej wybory do Sejmu na nadchodzące trzylecie kadencji. Będzie to trzeci z kolei Sejm zwyczajny w państwie litewskiem.

Dotychczas rządziła krajem "Chrześcijańska Demokracja", trzymająca od prawej związane z sobą stronnictwo "Związku Gospodarzy Wiejskich" /Ukininku Sajunga/ a od lewej ugrupowanie robotnicze pod nazwą "Federacja Pracy" - /Darbo Federacija/.-

W ciągu dwuch z kolei wyborów chrześcijańska demokracja na Litwie, tworząc odpowiednio do powyższej koncepcji, niby jedność niepodzielną w trzech osobach, uzyskiwała absolutną większość parlamentarną, czy kilku głosów w Sejmie i rządziła krajem na swą wyłączną odpowiedzialność. Opozycję dławiono bez pardonu i skrupułu, zwłaszcza działalność tej opozycji...

Tymczasem w kraju działo się coraz gorzej. Krwawa gospodarczy dośkwierać począł wszystkim zawodom nieznośnie. Reforma agrarna, prowadzona energicznie, wytworzyła wielotysięczny zastęp gospodarstw nowych bez budynków, inwentarza i środków obiegowych. Rząd bowiem nie miał możności obdzielenia osiedleńców koniecznym kapitałem.-

Rozpoczęło się wrzenie na wsi. Bieda forsowanej w tych warunkach reformy rolnej stała się oczywista dla mas bezrolnych. Pozostawał skądinąd handel i przemysł począwszy również marnieć bez kredytów i wobec zakorkowania dróg handlowych przez Litwę /Niemna i kolei prowadzących do Libawy i Kłajpedy/ jak również dzięki obciążeniu nadmiernemi podatkami - niezadowolenie najszerszych warstw ludności, potęgowało się z dniem każdym, bezrobotnych przybywało, a zakłady handlowo-przemysłowe kurczyły się.-

Kredytów zagranicznych w również nie udało się zyskać dotychczas dla złagodzenia położenia.

Przy powyższym stanie rzeczy pod koniec okresu sejmowego stronnictwo rządzące poczuło pod sobą rosnącą pustkę, lub jeszcze gorzej: nienawiść przeważnych wyborców.

Podstawa na której dźwignęło mistrzowy gmach władzy księży na Litwie zachwiała się. Od władzy autorytetu - rozprzęgać się poczęły karne do dziś zastępy prezydenckiej gwardji.

Jesteśmy właśnie obecnie świadkami prób ze strony księży ratowania władzy, przez usunięcie niektórych "centurjonów" z szeregów, oraz prób tworzenia przez zdegradowane wielkości stronnictw ugrupowań regionów do walki z wyłonionymi do wczoraj władcami Litwy.

A więc usunięto z szeregów chrześcijańskiej demokracji groźnego nad groźne księdza A. Williamsa. Dobrze poinformowani twierdzą, że on to właśnie spłatał przed paru miesiącami figla swym towarzyszom partyjnym, przekupując paru kolegów - sejmowych i głosując wraz z nimi na opozycyjnego marszałka Staugajtisa, wroga obecnej, pod którego batutą przez miesiąc przy niespisanych skandalach musiał Sejm porządkować.-

Ksiądz Williams wystąpił obecnie z własnemi listami wyborczemi, tworząc je na własną rękę. Chcąc jednak pozbyć się niepożądanego konkurenta stronnictwo rządzące, za pośrednictwem episkopatu w porozumieniu z Rzymem, dobiło się zabronienia ks. Williamsowi wszelkiej kandydowania do Sejmu.

Wobec tego ks. Williams zapowiedział rezolucje, kompromitujące w wysokim stopniu osoby rządzące i działaczy partyjnych.

Usunięto dalej ze "Związku Gospodarzy" zasłużonego K. Draugelisa, byłego ministra spraw wewnętrznych w celu pominięcia jego kandydatury przy nowych wyborach.-

Zniki również z widowni politycznej p. Bardinskas, wiceprezes Federacji Pracy, by wymienić kilka ważniejszych wypadków ostracyzmu ze strony przywódców chadecji wobec podwładnych.

łamiacych nadwątloną dyscyplinę chwiejącego się stronnictwa.-

Na jeszcze większe rozprzężenie i niesnaski w łonie tak zgodnie kroczących dotychczas trzech grup trójjedynego bloku stronnictw rządzących,występujących na przyszłych wyborach wspól nie, jest fakt,że obecnie przy wyborach do bloku tych ugrupowań nie doszło i każde z nich występuje samodzielnie blokując się jedynie z ad hoc spreperowanemi lokalnemi listami.-

Nie doszło widocznie do porozumienia w sprawie podziału mandatów i tylko w paru okręgach pomiędzy niektóremi z tych ugrupowań doszło do porozumienia:jak np: w okręgu Rosieńskim widzimy blok Chrześćjańskiej Demokracji z Darbo Federacją.Oczywiście fakt ten nie przyczyni się do wzmocnienia ugrupowań w przyszłym Sejmie.-

Widząc niezgodę i oznaki rozpadu w stronnictwie chadeków i jego dwu przybudówek.opozycjapodniosła głowę i rokuje sobie najlepsze powodzenie przy wyborach.Mianowicie, gdy idzie o stronnictwa litewskie opozycję podzielić można na trzy grupy. Pierwsza tworzy blok ludowców z p.Sleżewiczem na czele /miał dotychczas 16 mandatów/, narodowców /prawica/ z p.Smetoną b.prezydentem państwa na pierwszym miejscu,oraz powstałe niedawno radykalne stronnictwo "Partja Gospodarzy","Ukininku Partija",któremu hetmani adwokat Leonas i b.minister rolnictwa Aleksa.-

Trzy te grupy związane są przy wyborach obecnych blokiem czysto mechanicznym.Brak im jakiejkowiek pozytywnej więzi ideowej.Zeszły się wyłacznie na gruncie niechęci do stronnictwa rządzącego dla obalenia go,a więc dla celu czysto negatywnej natury.-.-

Drugą grupę stanowi ~~chrześćjańska demokracja~~ Socjalna demokracja.Ta niema zamiaru brać udziału w przyszłym rządzie. Zasadniczo nie łączy się z żadnym odłamem "burżuazyjnym" również i przy wyborach.Idzie samoistnie do urny wyborczej,miała 8 posłów dotychczas.-Przypuszczają,że socjalne demokracja stan swój posiadania zwiększy.

Każda oczywiście z partyj zarówno rządzących,jak i opozycyjnych zależnie od warunków miejscowych tworzy cały szereg list lokalnych,z któremi wchodzi w ~~bal~~ bloki,pragnąc na swoją korzyść zeskamatować głosy zebrane przez ambitne prowincjonalne wielkości.-

Trzecią grupę opozycji stanowią wreszcie mniejszości narodowe:Polacy,Niemcy,Żydzi i Rosjanie.O widokach wyborczych mniejszości mówimy obszerniej w dziale polskim i mniejszości narodowych.Tutaj tylko nadmienimy,że najpierw został zawarty blok polsko-niemiecki,do którego tylko później przyłaczyli się sjoniści i demokraci żydowscy.Okoliczność ta dała oczywiście przewagę wcześniej zblokowanym,tembardziej, że jak okazało się z obliczeń wobec rozłamu wśród żydów,idąc oddzielnie mogli Żydzi nie otrzymać żadnego mandatu - w bloku zaś mają zapewnione sobie 4,zwiększając też szanse zwiększenia liczby posłów i swoich kontrahentów.Z solidarności żydowskiej wyłamała się grupa ortodoksów z rabinem Godbergiem na czele, posłem dotychczasowym.

W zupełnem rozproszkowaniu występują Rosjanie,wśród których przekupiona przez stronnictwa rządzące grupa pos.Jerina ma szanse na otrzymanie jednego posła.

Najbardziej zwarcie pod względem organizacyjnym występują Polacy i Niemcy.Polacy mają nadzieje na przeprowadzenie 5-ci posłów.Zasadniczo polskie listy wyborcze są dwie:Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego i Polaków robotników,rzemieślników i rolników.Niby polskie listy,występujące w blokach z innemi ugrupowaniami litewskiemi są listami gadzinowemi,tworzonemi przez partje litewskie.-

x x
x

Trudno przewidzieć wyniki nadchodzących wyborów.Wszystko przecież wskazywać się zdaje na to,że chrześćjańska demokracja straci niemało mandatów na rzecz opozycji.Ponieważ zaś rządziła większością zaledwie 4 głosów dotychczas /41 contra 37/ więc najpewniej przestanie być stronnictwem większości.Sytuacja utrudnia się i z tej racji,że przybędzie 5 posłów nowych z Kłajpedy.Przepowiadają,że będzie to 5 przedstawicieli "Einhetsfrontu" i...ani jednego Litwina.Czyli jeszcze 5 członków opozycji mniejszościowej

[illegible] nadwątlona [illegible] chwiejącego się stronnictwa.-

Na jeszcze większe rozproszenie i niesnaski w łonie tak zgodnie kroczących dotychczas trzech grup trójjednego bloku [illegible] rządzących, [illegible] na przyszłych wyborach wogóle. Jest rzecz [illegible] obecnie przy wyborach do bloku tych ugrupowań nie [illegible] występuje samodzielnie blokując się jedynie z [illegible] spreparowanemi lokalnemi listami.-

[illegible] doszło do porozumienia w sprawie podziału mandatów tylko w paru okręgach pomiędzy blokiem z [illegible] doszło do porozumienia: tak np. w okręgu Kowieńskim widzimy blok Chrześcijańskiej Demokracji z Partją Federacja. Oczywiście [illegible] nie przeszkodzi [illegible] wznowienia ugrupowań w przyszłym Sejmie.-

Widząc niezgodę i nawet rozpad w stronnictwie chadeków i jego dwu przybudówek, opozycja podnosi [illegible] głowę i rokuje sobie najlepsze powodzenie przy wyborach [illegible], gdy idzie o stronnictwa litewskie opozycyjne podzielić można na trzy grupy. Pierwszą tworzy blok ludowców z [illegible] na czele [illegible] 16 mandatów/, narodowców oraz [illegible] przewodem państwa na [illegible] dywalne stronnictwo "Partja [illegible]" "Partija", któremu hetmanią adwokat [illegible] Aleksa.-

Przy te grupy związane [illegible] przy wyborach obecnych blokiem [illegible] mechanicznym. [illegible] pozytywnej więzi [illegible]. Zeszły się wyłącznie na gruncie niechęci do stronnictwa [illegible] dla obalenia go a [illegible] nagrodzonej natury.-

Drugą grupę stanowi [illegible] Socjal-Demokracja. Ta pierwsza zadaru brać udziału w prawdziwym rządzie [illegible] się z żadnym odłamem "burżuazyjnym" również i przy wyborach, idzie samodzielnie do urny wyborczej, mając [illegible] dotychczas.- Przypuszczają, że socjalna demokracja utrzyma swój posiadania [illegible].

Każda oczywiście z partyj zarówno rządzących, jak i opozycyjnych zależnie od warunków miejscowych tworzy cały szereg list lokalnych, z któremi wchodzi w mały blok, przyczem zaś swoje korzyść [illegible] głosy zebrane przez [illegible] proporcjonalne wielkości.-

Trzecią grupę opozycji stanowią wreszcie mniejszości narodowe: Polacy, Niemcy, Żydzi i Rosjanie. O wynikach wyborczych mniejszości [illegible] w dziale polskim i mniejszości narodowych [illegible] najpierw został zawarty blok polsko-niemiecki, do którego tylko później przyłączyli się Żydzi [illegible] Obecnie [illegible] [illegible] z którymi [illegible] oddzielnie mogli [illegible] w bloku znalazł się [illegible] [illegible] wyłamała się z [illegible] z [illegible] posłem dotychczasowym.

[illegible] Rosjanie [illegible] przez stronnictwo rządzące grupa [illegible] szansę na otrzymanie jednego posła.

Najbardziej zwarte pod względem organizacyjnym wystąpią Polacy i Niemcy. Polacy mają nadzieję na przeprowadzenie [illegible] polskie listy wyborcze za dwa Centralnego Polskiego [illegible] robotników, rzemieślników i [illegible] polskie listy, występujące w blokach z innemi ugrupowaniami litewskiemi są [illegible] tworzonemi przez partje litewskie.-

x

[illegible]

[illegible] Trudno przewidzieć wyniki nadchodzących wyborów. Sytuacja [illegible] na to, że chrześcijańska demokracja [illegible] mandatów na rzecz opozycji. Pomimo zaś rządzić [illegible] 4 głosów/chadecy [illegible] centrum [illegible] większości. Sytuacja [illegible] z tej racji, że przybędzie 3 posłów nowych z Kłajpedy. Przypowiadają, że będzie to 3 przedstawiciele "Einheitsfrontu" [illegible] jednego Litwina. Czyli jeszcze 3 członków opozycji mniejszościowej

O ile rachuby powyższe się sprawdzą,to utworzenie nowego rządu opartego na większości sejmowej,możliwem będzie w dwu kombinacjach.Albo przez ugodę pomiedzy chadecją a któremś ze stronnictw litewskiej opozycji /a po za socjalną demokracją/,co jest prawdopodobnem,szczególnie,gdy idzie o ludowców.-
Albo przez wejście mniejszości narodowych do większości sejmowej,co ma znacznie mniej widoków na urzeczywistnienie.-

B l o k i l i s t w y b o r c z y c h w p o s z c z e g ó l n y c h o k r ę g a c h .-

Bloki w I Okręgu wyborczym /Marjampolskim/

I blok - listy:N.9 Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego,Nr.10 Niemców ewangelików litewskich,Nr.13 żydowskiego zjednoczenia demokratycznego.-
II blok - listy: N.8 Ukininku Sajunga,Nr.19 katolików narodowców,N.21 demokratycznego zwiazku Rosjan obywateli Litwy.
III blok - listy: N.2 chrześćjańskiej demokracji,N.14 Nowoosiedleńców,N.15 "Katolików Polaków",N.16 Katolików abstynentów,N.22 włościań małorolnych.-
IV blok - listy: N.7 Ukininku Partija,N.11 ludowcy.-

Bloki w III okręgu wyborczym /Rosieńskim/

I blok - listy:N.26 Polski Centralny Komitet Wyborczy, N.13 Niemców ewangelików litewskich,N.20 żydowskie zjednoczenie demokratyczne.-
II blok - listy: N.2 ludowców -gminiaków,N.1 zjednoczenia gospodarzy,N.3 związek narodowców,N.6 bezrolnych,małorolnych i nowoosiedleńców,N.16 Litewska partja gospodarzy /Lietuvos Ukininku partija/ N.19 rosjan i białorusinów,N.21 organizacji narodowców pow.Kiejdańskiego,N.20 litwinów ewangelików i luteranów,30 partja zwiazku gospodarzy /Ukininku Sajungos Partija/,
III blok - listy:N.12 zwiazek gospodarzy /Ukininku Sajunga/,N.14 właścicieli domów i grupy właścicieli ziemskich, N.8 gospodarzy Litwinów ewangelików-luteranów ,
IV blok - listy: N.9 zjednoczenie Litwinów gospodarstw średnich i drobnych,N.10 związek gospodarzy gminnych,
V blok - listy:N.5 chrześćjańska demokracja,N.4 Federacja pracy /Darbo Federacija/,N.15 zwiazek nowoosiedleńców,N.24 Litwinów katolików-abstynentów,N.25 zwiazek małorolnych gminiaków.-

Bloki w V Okręgu wyborczym /Poniewieskim/

I blok - listy: N.10 Polaków robotników,rzemieślników, i małorolnych,N.11 Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego, N.15 żydowskiego zjednoczenia demokratycznego.N.16 ewangelików Rosjan-Białorusinów,
II blok - listy: N związku narodowców,N.2 Ukininku Partija,N.4 nowoosiedleńców,małorolnych i bezrolnych,N.5 Ludowców,N.17 zwiazku Łotyszów,N.18 zjednoczenia gospodarzy.-
III blok - listy: N.6 właścicieli domów i ziemi,N.13 Ukininku Sajunga.-
IV blok - listy: N.7 Darbo Federacija, N.21 "Polaków za wiarę i Ojczyznę".-
V blok - listy: N.8 chrześćjańskiej demokracji,N.14 katolików abstynentów.-
VI blok - listy:N.20 demokratycznego zwiazku Rosjan obywateli Litwy,N.23 żydowska lista ekonomiczno-wyznaniowa.-
Komisja Okręgowa zatwierdziła wszystkie powyższe bloki z wyjątkiem VI,który został unieważniony z powodu tego,iż został zgłoszony 7 minut po upłynięciu terminu.-

Bloki w VI Okręgu wyborczym /Uciańskim/.-

I blok - listy: N.5 Ludowcy, N.6 Ukininku partija, N.7 Rosjan-Białorusinów,N.8 związku narodowców.
II blok - listy: N.12 Żydowskiego zjednoczenia demokratycznego,N.13 Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego,N.14 Polaków robotników,rzemieślników i rolników.-
III blok - listy: N.3 chrześćjańskiej demokracji,N.16 ludzi pracy mówiących po polsku,N.17 małorolnych i osadników.
IV blok - listy: N.2 Darbo Federacija,N.18 związku małorolnych włościan.
V.blok - listy: N.4 Ukininku sajunga,N.15 związek demokratyczny Rosjan obywateli Litwy.-

Nastroje przedwyborcze na Żmudzi podług urzędówki litewskiej.

"Lietuva" N.88 z dnia 21/IV.1926.Streszczenie.-

W miarę zbliżania się wyborów do Sejmu zakątki wsi co raz to częściej i częściej są nawiedzane przez agitatorów rozmaitych stronnictw.Sieć agitacyjna rozmaitych partyj jest szeroko rozciągnięta i zahacza o miejsca nawet bardzo trudno dostępne pod względem komunikacji.Na Żmudzi - np: agitatorzy Ludowcy rozjeżdżają z Telsz samochodami i dość planowo rozsiewają agitacyjne ziarna.Równie planową pracę ~~odkwwwoko~~ wykonuje "Ukininku Sajunga" i Chrześćjańska Demokracja.Mniej czynni są na Żmudzi narodowcy.Sama praca agitacyjna prowadzona jest dość systematycznie: każda większa partja litewska w większych centrach Żmudzi- w Telszach,Rosieniach,Kretyndze i w innych - ma swych instruktorów i specjalnych agitatorów,którzy są rozsyłani po okolicznych miasteczkach i wsiach.Wreszcie też posiadają partje swych agentów,wyłonionych z miejscowego środowiska,którzy na podstawie wskazań centralnego instruktora rozpowszechniają agitacyjną literaturę oraz agitują żywym słowem.Liczba takich agentów czasem dochodzi do kilkunastu osób na jedną wieś.Literaturę agitacyjną pospolicie rozsyła się z Kowna w sposób dwojaki: przez specjalne osoby i pocztę.Obfitość nadchodzącego materjału agitacyjnego powoduje,że urzędy pocztowe są nieraz tak zawalone robotą,że opóźniają inną korespondencję.Na prowincji napotyka się często taką literaturę agitacyjną,która w Kownie już dawno uległa konfiskacie.

Tryb samej agitacji czysto prowokacyjny.Sprawdza się też obecnie powiedzenie Bismarka,że ludzie najwięcej kłamią podczas wojny,przed wyborami i po polowaniu.Niemal wszystkie partje przesiąknięte są tą metodą - a szczególnie łatwo posługiwać się nią mogą ludowcy.Wykorzystują oni obecne ciężkie dla Litwy momenty ekonomiczne i zwalają całą winę na barki partyj rządzących.Kłamstwo posuwa się do takich aż granic,że głosi się np: iż rząd przy budowie większości domów nietylko sprowadza obcych inżynierów i przepłaca im bajońskie sumy,lecz nawet posyła potrzebne do budowy kamienie do Niemiec w celu ich oszlifowania.Położenie agitatorów chrześćjańdkiej demokracji lub "Ukininku Sajunga" jest nieco trudniejsze.Nie tak bowiem łatwo tłumom wyjaśnić,że obecny ciężki stan ekonomiczny tkwi głównie w ogólnoeuropejskiem kryzysie ekonomicznym.Ludowcy z jednej strony - z drugiej chrześćjańska demokracja,"Ukin. Sajunga" stanowią na Żmudzi najbardziej energiczne czynniki w walce wyborczej,z których pierwsi posługują się metodą dedukcyjną,drudzy - indukcyjną. Lud żmudzki przyjmuje agitatorów chłodno,wyjąwszy członków partyj.Szczególnie denerwuje ludność prowincji ton bezczelnego kłamstwa,które większość jednakże wprowadza w błąd.Jest moc ludzi,którzy mają poważne wątpliwości,na kogo do tego Sejmu głosować.Zbyt pesymistyczny ton ludowców oraz lekceważenie religji przez nich nieraz jest przyczyną zadraśnięcia uczuć ludności. Ludność zniechęcona pragnęłaby przeniknąć istotną prawdę rzeczy. Powszechnie daje się odczuwać niezdecydowanie i wahanie i wszystko będzie zależało od umiejętności prowadzenia pracy agitacyjnej przez poszczególne partje.-

Bloki w VI Okręgu Wyborczym /Uciańskim/:-

I blok - listy: N.2 Ludowy, N.6 [illegible] partija, N.7 [illegible] narodowców.

III blok - listy: N.3 [illegible] chrześcijańsko-demokratycznego, N.13 [illegible] Wyborczego, N.14 Polskiej robotniczej [illegible]

IV blok - listy: [illegible] Robotniczej [illegible] zakładowej

IV blok - listy: N.? [illegible] Federacja, N.16 Związku [illegible]

V blok - listy: N.4 Ukrainska [illegible], N.15 Związek demokratyczny [illegible]

N a s t r o j e   p r z e d w y b o r c z e   n a   Ż m u d z i

p o d ł u g   s p r a w o z d ó w k i   l i t e w s k i e j :

"Lietuva" N.68 z dnia 24/VI.1926. Streszczenie:

W miarę zbliżania się wyborów do Sejmu zakończyła się [illegible] częściej się nawiedzana przez agitatorów [illegible] stronnictw. Stąd agitacyjna [illegible] partyj [illegible] bardzo trudne [illegible] pod względem komunikacji. Na Żmudzi - [illegible] agitatorzy ludowcy [illegible] Chrześcijańska Demokracja [illegible] na Żmudzi [illegible] agitacyjna [illegible] dość systematycznie [illegible] partja litewska w [illegible] centrach Żmudzi - Telszach, Rosieniach, Kretyndze i w innych - ma [illegible] instruktorów i specjalnych agitatorów, którzy są rozsyłani po [illegible]

[illegible]

O tolerowaniu korupcyj przez chrześćjańską demokrację.-

"Lietuvis" N.14.Artykuł p.t."Pytania dnia".Streszczenie.

Tolerowanie przez chadecję zła i nadużyć,które panoszą się wszędzie jest zadziwiające,wziąćby chociaż ministra Petrulisa.Były w Sejmie złożone interpelacje w sprawie przepłacenią przez b.ministra 500.000 ~~tysięcy~~ litów za bicie monet srebrnych, pożyczki dla Banku Handlu i Przemysłu w kwociedwóch miljonów litów.Wykazane malwersacje naszego ministra przez b.ministra finansów Wirtenbergji Schalla.Fakt,że we wszystkich tych sprawach nie zostało przeprowadzone śledztwo nasuwa przypuszczenie,że blok chrześćkański poprostu pokrywa winowajców.A wiele takich wypadków było kompromitujących Litwę nazewnątrz.Czy z tem złem walczono z taką zaciekłością o jakiej mówi ks.Szmułksztis.Tego nie było i nasuwa się zaraz pytanie,dlaczego nie było.Może doniosłe hasła chrześćjańskich demokratów wymagają tego,by z tem złem nie prowadzono walki.A może interesy państwa tego wymagają, by winni nie ponosili zasłużonej kary.Ktoby myślał lub twierdził, że ukaranie ludzi wyzyskujących państwo nie jest wymagane w interesach tego ż państwa,byłby człowiekiem niedorozwiniętym,dla którego historja ubiegłego wieku nie egzystuje.Kogo obchodzi w rzeczywistości państwo i jego interesy,ten nie może zamknąć oczu i udawać że nie widzi takiego wyzyskiwacza państwa.Otóż przyczyną,dla której nie walczy się ze złem doby dzisiejszej jest moralny upadek.Interesy państwa ~~sa~~ nie są należycie bronione,zło,które zapanowało,nie jest tępione przez rządzących obecnie,a to z tego powodu, że jak Kryłow mówi: u wielu z nich "rylco w puchu".Z takich panów utworzył się cały łańcuch,który na wszelkie protesty opozycji odpowiada milczeniem,a gdy już sprawa jest zbyt głośną rzuca całe masy oszczerstw na opozycję i znowu milczy,jednakże w takich warunkach naród i państwo ginie.U rządzących chrześćjańskich demokratów materjalizm wziął górę nad duchem i cele osiągnięcia królestwa niebieskiego zostały zastąpione celami osiągnięcia ośródków majątków i murowanych domów, albo stałej waluty, ulokowanej w bankach zagranicznych.Nieszczęśliwy jest ten naród i przeznaczony na zagładę,przywódcy którego są ślepi i skamieniali.Choroba materjalizmu,która rozpoczęła się u góry,zaczyna toczyć i korzenie,skamieniałe wierzchołki zaraziły korzenie.Chore korzenie ~~ma~~ materjalizm bez skrupułów zaczną szkodzić wierzchołkom,wtedy rozpocznie się likwidacja nie państwa litewskiego, a narodu.Wtedy,gdy ciemnym,oszukiwanym dotychczas wyjdzie prawda na jaw,to ciężko będzie p.Biczunasom i Draugelisom usprawiedliwić siebie i swoją partję brutalną logiką.-

Przyszłe ukształtowanie się Sejmu.-

/Wywiad "Dnia Kowieńskiego" z Prezesem Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego/.-

Daje się wyczuwać możliwość nowego układu sił,opartego na podstawach konstytucyjnych i ścisłej praworządności.Mogłoby się utworzyć centrum z programem gospodarczej odbudowy kraju,którego jądrem stałaby się coraz większą zyskująca popularność w kraju Partji Gospodarzy /Ukininku ~~Sajungu~~ Partija/,a do którego przystąpiłyby również jednostki ze stronnictw Ukininku Sajungi,ludowców i narodowców.Pozatem ~~mg~~ mogłoby ono też liczyć na poparcie Niemców kłajpedzkich,jak również Polaków i innych mniejszości narodowych,skoro otrzymałyby one poważne gwarancje w kierunku zadośćuczynienia swym postulatom mniejszościowym.Poza nawiasem tego centrum pozostałyby kierunki ultra prawicowe lub lewicowe,jak np:socjaldemokraci oraz Darbo Federacja.-

O t a l e r o w a n i u k o m p r o m i s ó w w s p r a w i e [illegible]

[illegible] k r a c j i

"Lietuvis" N.14. Artykuł p.t. "Uczniowie dnia". Streszczenie.

Tolerowanie przez chadeków złe i błędów, które panoszą się nie wszędzie jest uzasadnione, [illegible]

[illegible]

P r z y s z ł o ś ć u k ł a d u [illegible]

Przemówienie [illegible] Kom[illegible] z [illegible] Centralnego Polskiego [illegible]

/"Nasz Wybór"/

Dziś się wyczerpać możliwości [illegible] na podstawach konstytucyjnych [illegible]

[illegible]

IV-V.ŻYCIE POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOSCI NARODOWYCH.

Szlakiem pogromów.-

"Dzień Kowieński" z dnia 22/IV.1926 pisze:

Od chwili,gdy w połowie marca r.b. pewna ilość litewskich szkół początkowych w Wileńszczyźnie została zamknięta z powodu braku nauczycieli,posiadających wymagany cenzus naukowy,w całej Litwie zaczęto urządzać publiczne zebrania,manifestujące protesty przeciwko "barbarzyństwu" i "zwierzęcości" Polaków.Mają o tem świadczyć liczne uchwały,które prawie codzień pojawiają się na łamach pism litewskich.Pomimo wyrażonego w nich protestu,do czego,oczywiście zawsze ma prawo każdy,kto uważa siebie za pokrzywdzonego, przedewszystkiem pałają one żądzą zemsty i odwetu,którego cios winien spaść na głowy miejscowych Polaków.Są też one wszystkie przeważnie nastrojone na jedną nutę:Biej Żydow - spasaj Rosiju, czyli w przeniesieniu na grunt lokalny: Muszk iszgamów - ratuj Litwę.- Melodyjna ta dla ucha litewskiego zwrotka rozbrzmiewa dziś od Uciany do Telsz i od Janiszek do Kowna.-

Nie będziemy tymczasem zagłębiali się w dochodzeniu,czy pogrom drobnego ułamku szkół polskich,jaki nam jeszcze pozostał, wraz z resztką niewytępionych przez wysiedlenie,ucisk i reformę rolną polaków przyczyniłby się do spodziewanego w ten sposób osięgnięcia rozkwitu szkolnictwa litewskiego w Wileńszczyźnie.Zastrzegamy sobie również rozważenie innym razem kwestji do jakich ostateczności może doprowadzić system odwetu,cierpliwie z zimną konsekwencją stosowany z obu stron nawzajem.Na tem miejscu chciałoby się podnieść inna stronę tych wystąpień,niemniej pilną i nader mającą głębszy i nader niepokojący sens.-

Nie od dzisiaj jesteśmy świadomi tej ponurej prawdy,iż skazano na zagładę 200 tysięczny odłam narodu polskiego w Litwie, osiadły tu od szeregu wieków,stanowiący najzamożniejszą i najbardziej inteligentną warstwę ludności w kraju,opartą na solidnym fundamencie dobrobytu materjalnego,a lśniąca promieniami starej,wspaniałej kultury.Sztucznie zrodzona wypielęgnowana i zaszczepiona w naród panujący,ideologja polonofobji wtrąciła nas do więzienia,na straży którego odtąd stale czuwa zemsta i nienawiść.Potężne /niezadługo rzec można - niegdyś/ konary, odcięte i odgrodzone głuchym murem chińskim od pnia macierzystego i pozbawione najluźniejszego związku z macierzą,chociażby tylko ulotną kartka pocztową,nie mówiąc już o czerpaniu z łona jej życiodajnych soków kultury narodowej oraz sił niezbędnych do dalszego rozwoju,konary,wrośnięte od wieków w ziemię litewska,mają uschnąć bez powietrza,bez światła, bez ziemi...

Lecz niedość tego.Gdy się spostrzega,iż proces wymierania morituri-iszgamów odbywa się zbyt wolno, zbyt opornie,likwidacji polskości wnet się nadaje przy pomocy represji tempo accelerando.

Czy nie wiele obiecującym wstępem do tego ma być ~~właśnie~~ właśnie nagonka,rozbrzmiewająca obecnie po różnych wiecach i zebraniach,gdzie ksiądz,plamiąc święte szaty i nadużywając swego wysokiego autorytetu kapłana,nawołuje do rzezi,podsyca nienawiść do Polaków: gdzie się uroczyście uchwala zamknięcie szkół naszych,Iżonych jako gniazda wyrodków,wrogów państwa i narodu",gdzie się brutalnie domaga wyrzucenia za drzwi Uniwersytetu studentów-Polaków za to,iż są Polakami,"oczyszczenia" instytucyj rządowych i prywatnych "od szkodliwego dla państwa żywiołu polskiego",niby od brudu lub zarazy; gdzie się zaleca szpiegowanie prasy polskiej i tajemne notowanie w spisach proskrypcyjnych dziennikarzy polskich?..

O ile wiadomo odpowiednie organy władzy,jak dotąd,literalnie nie kiwnęły palcem w bucie w celu ukrócenia niebezpiecznych dla porządku publicznego podżegaczy,otwarcie zmierzających do wywołania ekscesów antynarodowościowych.Agitacja pogromowa skierowana przeciwko Polakom,jest w ten sposób nietylko uprzejmie tolerowana,lecz,owszem,nabywa sobie prawa obywatelstwa staje się zjawiskiem legalnem i normalnem.

Smutne i nieobliczalne w następstwach tymczasem mogą być jej owoce.Któż bowiem zaręczy,iż roznamiętnioną tłuszcza mityngowa nie uzbroi się kiedyś w noże i maczugi i wobec tak zachęcającej sytuacji nie zapragnie przejść od słów do czynów i wyprawić pogrom ludności polskiej? Któż zagwarantuje, że wynikiem tych uchwał,nie będzie demolowanie gmachów szkół polskich,iż nie doczekamy się swej nocy św.Bartłomieja.

[illegible] SZKOLE POLSKIE [illegible] I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

S z k o l n i c t w o [illegible] p r z e m ó w [illegible]

"Dzień Kowieński" z dnia 22.IV.1926 pisze:

Od chwili gdy w powiecie [illegible] pewna ilość litewskich szkół początkowych w Wileńszczyźnie [illegible] z powodu braku nauczycieli, posiadających wymagany cenzus naukowy, w całej Litwie zaczęto urządzać publiczne zebrania, manifestacje, protesty przeciwko "barbarzyństwu" i "zwierzęcości" Polaków. [illegible] o tem świadczą liczne uchwały, które prawie codzień pomieszczane są w dziennikach litewskich. Pomimo wyrażonego w nich protestu [illegible] nie zawsze ma prawo każdy, kto uważa siebie [illegible] przedewszystkiem patrząc one [illegible] i odwiecznie [illegible] na głowy [illegible] Polaków [illegible] ważnie [illegible] w przedstawieniu [illegible] lokalny [illegible] na dla [illegible] litewskiego [illegible] rozbrzmiewa dziś od ściany do [illegible] od [illegible] do Kowna.

Nie będziemy [illegible] zagłębiali się [illegible] porzom drobnego [illegible] szkół [illegible] jako [illegible] wraz z [illegible] na polskie przyczyniły się do społecznego [illegible] w Wileńszczyźnie [illegible] szkoły [illegible] [illegible] dopowiedzieć [illegible] z [illegible] strony [illegible] nadarzającej się [illegible] a [illegible].

Nie od dzisiaj jesteśmy [illegible] [illegible] na [illegible] 200 [illegible] szkół [illegible] od [illegible] wieków [illegible] klasa [illegible] inteligentne warstwy ludności [illegible] [illegible] kultury [illegible] narodu [illegible] [illegible] — [illegible] komisji [illegible] [illegible] wiec [illegible] w [illegible] [illegible] ciągłe [illegible] do wielkiej [illegible] [illegible] [illegible] bez [illegible].

Tego [illegible] proces wymierania [illegible] sił wolnej [illegible] litewskiej [illegible] przy pomocy [illegible] tempo [illegible].

[illegible] nie wiele [illegible] mą być [illegible] [illegible] w Wilnie i [illegible] [illegible] do Polski [illegible] [illegible] się [illegible] studentów-Polaków [illegible] [illegible] [illegible] Polaków [illegible] szkolnictwa [illegible] [illegible] polskiej [illegible] [illegible].

Otóż [illegible] odpowiednie organy władzy jak [illegible] w celu [illegible] [illegible] polskiego [illegible] [illegible] Polakom [illegible] [illegible] obywatelstwa [illegible] [illegible].

[illegible] w [illegible] tymczasem [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] ludność polska [illegible] że [illegible] nie [illegible] [illegible].

Nie możemy i nie powinniśmy dłużej milczeć.Czas już nas reszcie głośno zaprotestować na cały świat,zaapelować do sumienia ogólnoludzkiego,iż traktowanie nas,Polaków w Litwie,jest hańbą kultury stulecia XX,jest zaprzeczeniem tych wszystkich idei wolnościowych i demokratycznych,jakie zostały kupione,być może,zbyt drogą ceną krwi w jatkach wojny światowej.-

Podobny stosunek panującej większości do bezbronnej xxx niewinnej mniejszości,jaki się dzieje u nas,nie dziwiłby u barbarzyńskich hord tatarskich,w tych ponurych,zamierzchłych czasach kiedy to nożem w zębach pławiono wroga we krwi, kiedy z dzikiem wyciem gwałcono kobiety, a dzieci setkami sprzedawano do niewoli. Lecz podnieść chciwą pięść na duch narodu nie jest godnem współczesnej cywilizacji, w dobie istnienia Ligi Narodów, w dobie poszanowania ideałów narodowych i obywatelskich. Postępowanie z nami w sposób,xxxxxxxx urągający poczuciu sprawiedliwości i najelementarniejszym pojęciom prawa ludzkiego, jest tylko cynicznem naigrawaniem się nad temi właśnie ideałami, którym Litwa zawdzięcza swoją dzisiejszą niepodległość. Czyż poto naród litewski zrzucił jarzmo moskiewskie, by jego wolność stała się uciskiem i niewolą innego narodu?

Po niebezpiecznych manewrach bratobójczej rozterki, ponurym szlakiem pogromów chcą prowadzić naród litewski dzisiejsi rozhazardowani budowniczowie przyszłości jego.

Niech się strzegą jednak i niech przypomną, "że zgoda buduje, niezgoda rujnuje" i że nie przez zbrodnię i nie przez nienawiść dokonywa się czynów twórczych.

"Kto przekuwa nóż w kajdany, ten przeklęty....."

Wiece protestacyjne w związku z zamknięciem litewskich szkół w Wileńszczyźnie i ich rezolucje wzywające do pogromu polskiego szkolnictwa na Litwie. Rezolucja wiecu akademickiego.-

W całej Litwie organizowane były wiece,które wynosiły jednobrzmiące niemal rezolucje,wzywające do rozgromienia polskiego szkolnictwa w Litwie.Charakter tych wieców daje powyżej przytoczony artykuł "Dnia Kowieńskiego".Spokojniejszą od innych, a mniej nawołującą do rewanżu,a niewątpliwie przeznaczoną na zagranicę jest przytoczona poniżej rezolucja wiecu akademickiego,w której dla uplastycznienia "krzywd doznawanych przez Litwinów w Polsce" stan gnębionego na Litwie polskiego szkolnictwa i położenie prześladowanej ludności polskiej przedstawiony jest jako kwitnący.-

Rezolucja wiecu akademickiego z dnia 23 kwietnia 1926.

Studenci Uniwersytetu Litewskiego,zebrani dnia 26 marca r.b. w Uniwersytecie,zważywszy na prześladowanie przez okupantów szkół litewskich,gdzie ostatniemi dniami w samym powiecie Święciańskim zamknięto 36 szkół i tysiące litewskich uczni pozostawiono bez nauki,a kilkudziesięciu nauczycieli wypędzono ze szkół i jak widać terroryzowano,konstatują:

Nie możemy i nie powinniśmy dziś [illegible] czas już nas [illegible] zaprotestować na cały świat, zaapelować do sumienia ogólnoludzkiego, iż traktowanie pp. Polaków w Litwie [illegible] kultury stulecia XX [illegible] wszystkim tych, ważnych [illegible] [illegible]

[illegible]

W całej Litwie zorganizowano były wiece, które wynosiły jednobrzmiące niemal rezolucje [illegible] szkolnictwa w Litwie. Charakterystycznych wiele daje powyżej przytoczony artykuł "Dnia Kowieńskiego" [illegible] [illegible] przytoczona poniżej rezolucja wiecu [illegible] w Polsce [illegible] na Litwie polskiego szkolnictwa [illegible] polskiej [illegible] jako kwitnącego [illegible]

Rezolucja wiecu akademickiego z dnia 23 kwietnia 1933.

Studenci Uniwersytetu Litewskiego, zebrani dnia 23 kwietnia r.b. w Uniwersytecie [illegible] na prześladowanie przez [illegible] szkół litewskich, gdzie [illegible] Wileńskim zamknięto [illegible] szkół [illegible] litewskich [illegible] nauczycieli [illegible] szkół i [illegible] [illegible]

1/że w Niepodległej Litwie szkoły polskie korzystaja nietylko ze wszelkich swobód,ale rozwijają się dzięki wszelkiemu poparciu i zapomogom naszego rzadu;-

2/że abiturjenci gimnazjów polskich,nie znając języka litewskiego są przyjmowani bez żadnych ograniczeń do Uniwersytetu;

3/prawa polskich obywateli nie są naruszane;

4/nie stawi sie przeszkód w pracy kulturalnej polskich obywateli,swobodnie pozwala się uczuć języka polskiego,urządzać wszelkie odczyty,zebrania i t.p.

Tymczasem w okupowanej przez Polaków Wileńszczyźnie:

1/nietylko nie popierane,lecz nawet utrzymywane własnemi środkami szkoły litewskie są przez okupantów najwidoczniej prześladowane i zamykane;

2/szkołom litewskim w Wileńszczyźnie nie dano żadnych praw,abiturjenci gimnazjum litewskiego nie są dopuszczani do uniwersytetu Wileńskiego,kończącym litewskie seminarjum nauczycielskie w Wilnie niewolno nauczać w kraju;

3/litewscy nauczyciele w okupowanej Wileńszczyźnie pozbawieni są praw obywatelskich,co krok śledzeni,nawet prowokowani, bici,terroryzowani i masami wypędzani z okupowanej Wileńszczyzny;

4/wobec trudności litewskiej pracy kulturalnej na Wileńszczyźnie,zakazów otwierania szkół z językiem litewskim,przymusowego pędzenia litewskich uczni do szkół polskich,terroryzowania i ograniczania zebrań litewskich - studenci litewscy,stojąc na straży kultury litewskiej i mając przed oczami wyłuszczone wyżej fakty pogwałcenia tej kultury,postanawiaja:

1/energicznie zaprotestować przeciwko barbarzyńskiemu gwałceniu kultury litewskiej przez polskich okupantów;

2/pomóc wyswobodzić się Litwinom Wileńskim dźwigającym ciężkie jarzmo;

3/prosić rzad o poczynienie starań,aby jaknajprędzej była zapewniona swoboda litewskim szkołom w Wileńszczyźnie,aby pozwolone było wrócić do Wileńszczyzny wypędzonym nauczycielom i innym Litwinom,aby litewscy ~~okupansk~~ abiturjenci otrzymali prawo wstępu do Uniwersytetu Wileńskiego,aby wolno było na Wileńszczyźnie swobodnie nauczać w litewskich szkołach:,

4/jeżeli Polacy uczynia Litwinom jaką krzywdę natychmiast nienaprawiona,to prosić rzad o postapienie taksamo z Polakami w Niepodległej Litwie,jak Polacy z Litwinami w okupowanej Wileńszczyźnie;

5/wszyscy studenci Uniwersytetu Litewskiego postanawiają pracować w organizacjach i pojedyńczo nad tem,aby ułatwić Litwinom Wileńszczyzny pracę oświatową aż do czasu,kiedy Wilno będzie zupełnie swobodne z okupacji polskiej;

6/apelować do studentów całego świata prosząc o przyłączenie soę do naszego protestu i poparcie naszych słusznych żadań.-

P r o t e s t p r z e c i w k o r e z o l u c j i w i e c u w S z a ń c a c h .-

W N.30 "Biuletynu" podawaliśmy przebieg wiecu w Szańcach, poprzedzonego kazaniem księdza Papałjtisa,nawołującem do ostatecznego zlikwidowania polskości.Przeciwko brutalnej rezolucji wiecu wystąpił Komitet Rodzicielski Polskiego Gimnazjum w Kownie.Uchwała wyniesiona przez ten Komitet miała następujace brzmienie:

Komitet Rodzicielski Polskiego Gimnazjum w Kownie po rozważeniu rezolucji zebrania organizacji litewskich w Szańcach 11 kwietnia r.b.postanowił:

1.Uznać wspomniana rezolucję za próbę fałszowania opinji ludności litewskiej Kowna.-

[illegible]

... szkoły polskie korzystają ... wszelkich swobód, ale rozwijają się dzięki wszelkim ... poparciu ...

... nie znają języka polskiego ... do Uniwersytetu.

[illegible]

... w pracy kulturalnej polskiej ... obywateli ... polskiego ...

... w Wileńszczyźnie ...

[illegible]

... nie dano żadnych ...

[illegible]

... Wileńszczyźnie ...

[illegible]

... kulturalnej na ...

... szkół z językiem litewskim ...

... do szkół polskich ...

[illegible]

... Wileńszczyźnie ...

[illegible]

P r o t e s t   p r z e c i w k o   r e z o l u c j i   w i e c u

w   S z a ń c a c h

W nr ... podawaliśmy przebieg wiecu w Szańcach, ... nawoływaniem do ostateczne- go ... Przeciwko uchwalonej rezolucji wiecu wystąpił Komitet Rodzicielski Polskiego Gimnazjum w Kownie. Uchwała wydana przez Komitet Rodzicielski ma następujące brzmienie:

Komitet Rodzicielski Polskiego Gimnazjum w Kownie po rozważeniu rezolucji zebrania organizacji litewskich w Szańcach 11 kwietnia ... Komitet ... rezolucję ... obywateli Kowna.

2.Wyrazić swe oburzenie z powodu brutalnej napaści na szkolnictwo polskie w Litwie.-

3.Uważać przewodnictwo w podobnych uchwałach księdza i wikarjusza jednej z najbardziej polskich parafji Kowna za czyn kompromitujący suknię kapłana katolickiego.-

4.Uchwałę niniejszą ogłosić w prasie.-

Komitet Rodzicielski.-

Kazanie w Kościele Karmelickim w Kownie zapowiadajace niedawanie rozgrzeszeń za głosowanie na listy polskie.

"Dzień Kowieński" N.97 z dnia 5/V.r.b. podaje:

W niedzielę,2 maja w Kościele Karmelickim podczas nabożeństwa w godzinach porannych ksiądz wystąpił z kazaniem w języku polskim do zgromadzonych Polaków parafjan.W kazaniu tem odezwał się on mniejwięcej w te słowa:

Przed każdym katolikiem otwierają się dwie drogi:jedna droga,która prowadzi do królestwa Chrystusowego,druga - do królestwa Antychrysta.Ta ostatnią idą socjaliści,Żydzi i Polacy, którzy popierają socjalistów,a blokują się z Żydami.Kto więc podczas wyborów będzie głosował na listy polskie Nr.Nr.21 lub 12 nie otrzyma rozgrzeszenia

Artykuł "Trimitasa" nawołujący do walki z Polakami w Litwie.-

W odpowiedzi na artykuł "Dnia Kowieńskiego" p.t."Szlakiem pogromów" podany w dziale IV-V na str.1 "Biuletynu.Ustępy tego artykułu poniżej przytaczamy.-

Społeczeństwo Litwy nieokupowanej dawno rzekło swe słowo tym wyrodkom:"Jeżeli Wam w Litwie źle,precz do Polski,tam gdzie dobrze.Wy stanowiący garstkę wśród morza nas,Litwinów,nie możecie nawet chcieć,aby Wam było nadal pozwolone pracować na korzyść i poparcie naszego odwiecznego wroga,jeżeli zaś chcecie tu pozostać i być obywatelami tego kraju,siedźcie spokojnie.Albo, albo...Wiecie dobrze sami, że Wasza działalność przeciwpaństwowa będzie tutaj zbyteczną,jałową pracą i nic innego nie wzbudzi w społeczeństwie litewskiem,jak nienawiść i pogardę ku wam.

Pozatem wyrodki kowieńskie lubią posługiwać się też fałszywemi danemi.Piszą oni, iż w Litwie"jest 200.000 Polaków osób,stanowiacych odłam narodu polskiego".Jest to wierutnem kłamstwem.Same przecież wyrodki dobrze o tem wiedzą i same w to nie wierzą.Jeżeli z tych 200.000 Polaków 200 stanowi prawdziwy odłam narodu polskiego,to chociaż z trudnością,lecz możnaby jeszcze w to uwierzyć,co zaś do pozostałych 200.000,wiecie dobrze,że są to nieszczęśliwi zbłąkani biedacy Litwini,którzy zaczynają już rozumieć kim są i powoli odwracają się od was,a przyjdzie czas,gdy m ostatecznie się odwrócą.Wasza działalność przeciwpaństwowa,wasze usprawiedliwianie okupantów polskich i ich gwałtów,wasze rozdrażnianie i sianie nienawiści przeciw Litwinom zrobi to prędzej,niż kto inny...

Wyrodki kowieńskie w końcu swego odezwania się odwołują się do opinji całego świata,do sprawiedliwości miedzynarodowej,W takich słowach mogą się odwoływać tylko Litwini z okupowanej Wileńszczyzny do całego świata.Lecz ustawy wewnętrzne Polski grożą im za to karą "za zdradę stanu",zaś polskie pieniadze zagranica zamykają usta każdemu bezstronnemu obrońcy Litwinów.Dlatego Litwini znają teraz lepszą drogę do naprawienia swych krzywd.-

2.Wyrazić swe oburzenie z powodu brutalnej napaści na szkolnictwo polskie w Litwie.-

3.Uważać przewodnictwo w podobnych uchwałach księdza i wikarjusza jednej z najważniejszych polskich parafji Kowna za czyn kompromitujący autorytet Kościoła katolickiego.-

4.Uchwałę niniejszą ogłosić w prasie.-

Komitet Rodzicielski.-

K a z a n i e w K o ś c i e l e K a r m e l i c k i m w K o w n i e z a p o w i a d a j ą c e n i e u d z i e l a n i e r o z g r z e s z e ń z a g ł o s o w a n i e n a l i s t y p o l s k i e.

"Dzień Kowieński" N.97 z dnia 5/V.r.b. podaje:

W niedzielę,2 maja w kościele Karmelickim podczas nabożeństwa w godzinach porannych ksiądz wystąpił z kazaniem w języku polskim do zgromadzonych rodaków-parafian. W kazaniu swem odezwał się on mniej więcej w tych słowach:

Przed każdym katolikiem Polakiem otwierają się dwie drogi, jedna droga, która prowadzi do królestwa Chrystusowego, druga - do królestwa Antychrysta. Te ostatnie [illegible] którzy popierają socjalistów [illegible] czasie wyborów będzie przeciw [illegible] otrzyma rozgrzeszenia.

A r t y k u ł "T r i m i t a s a" n a w o ł u j ą c y d o w a l k i z P o l a k a m i w L i t w i e.

W odpowiedzi na artykuł "Dnia Kowieńskiego" p.t."Szlakiem pogromów" podany w dziale litewskim str.1 [illegible] tego artykułu poniżej przytaczamy.-

Społeczeństwo Litwy niepodległej dawno uznało swe [illegible] wo tym wyrokiem: "Jeżeli Wam w Litwie źle, precz do Polski, tam będzie dobrze. Wy stanowicie garstkę wśród mieszkańców Litwy [illegible] możecie nawet chcieć aby Wam było nadal pozwolone [illegible] korzystać i popierać naszego odwiecznego wroga. Jeżeli chcecie tu pozostać i być obywatelami tego kraju, [illegible] albo. Więc [illegible] że Wasza działalność [illegible] będzie tutaj [illegible] społeczeństwo litewskie [illegible] [illegible] Piłsudski, iż w Litwie jest 200.000 Polaków [illegible] osób [illegible] narodu polskiego [illegible] to więcej [illegible] dobrze o tem wiedzą i [illegible] wiedzą że z tych 200.000 Polaków 200 stanowi prawdziwy [illegible] narodu polskiego, to [illegible] można by [illegible] do pozostałych 200.000 [illegible] dobrze [illegible] Litwini, którzy [illegible] mieć [illegible] ostatecznie się [illegible] działalność [illegible] usprawiedliwianie [illegible] polskich i ich [illegible] przeciw Litwinom [illegible] kto inny..

Wyrazki Kowieńskie w końcu [illegible] odezwania się do opinji całego świata, do sprawiedliwości [illegible] takich słowach [illegible] tylko Litwini [illegible] do całego świata [illegible] wewnętrzne [illegible] im za to [illegible] polskie [illegible] zamykają [illegible] każdemu [illegible] obrony [illegible] Litwini [illegible] teraz [illegible]

Walka będzie się toczyć i ~~zamkn~~ zakończy się dopiero ~~wt~~ wtedy,gdy Wilno zmieni się w stolicę niepodległej Litwy,wyrodki zaś zostaną ostatecznie poskromione i nie będą mącić wśród pokornych chociaż ciemnych i wynarodowionych ludzi naszego kraju.-

Terror i przedwyborcze gwałty nad ludnością polską.- Pogrom polskiego zebrania w Giełwanach.-

We środę 28 b.m. w miasteczku Giełwanach,położonem w pasie granicznym a zamieszkałem wyłacznie przez ludność polską, miało się odbyć polskie zebranie przedwyborcze,na które przybyli kandydaci na posłów do Sejmu z Kowna pp.T.Giżyński i W.Olszewski oraz z Wiłkomierza p.Rutkowski.-

Zaledwie zebranie się rozpoczęło,jak na sale, aczkolwiek zebranie było zamknięte,przemoca wdarła się banda z kilkudziesięciu ~~ludzi~~ jakichś ciemnych indywiduów,uzbrojonych w jaja i kije i natychmiast rozpoczęła bombardowanie jajami przybyłych przedstawicieli polskich.Z hałaśliwemi groźbami zalano im jajami oczy i twarze,gdy zaś wśród powstałego popłochu,podążyli oni ku wyjściu,napastnicy rzucili się z kijami na nich i zaczęli okrutnie bić.Rozpoczęła się dzika rozprawa nad bezbronnymi ofiarami.Wreszcie udało się im wyrwać z łap siepaczy i schronić się na strychu pobliskiego domostwa,który natychmiast został obleżony przez goniącą za nimi bandę,składającą się conajmniej z 50 ~~osó~~ osób."Zabić ich,zabić" - wołano,jednocześnie zaś zabrano się do przeszukania domostwa."Jeśli nie znajdziemy ich, podpalić dom".-

Gdy p.Giżyński wymknął się z zasadzki i pobiegł ulicą tłum ścigał go,obrzucając kamieniami.Dopadnięto go wreszcie,powalono na ziemię i w dotkliwy sposób bito.P.Giżyński zwrócił się do obecnych urzędników policyjnych,aby ujęli się za nim,ale próby jego były bezskuteczne.Naczelnik policji zalecał napadniętemu ratować się na własną rękę."Zmykaj ropucho,bo cię zabiją".- Ksiądz przyglądał się tej egzekucji,zamiast mitygować napastników w imię zasad wiary katolickiej,podkpiwał sobie jedynie,śmiarł się i stroił żarty:"Dobrze ci dobrze.Niech was zabiją,mniej będzie iszgamów /wyrodków/".Podobnie,jak i nauczyciel miejscowej szkoły "kapłan ten" oparł się stanowczo przeciwko temu, aby dać p.Giżyńskiemu schronisko w lokalu szkolnym przed pościgiem.-

Poszwankowany p.Giżyński zeznał,iż zadano mu conajmniej 300 uderzeń laskami i kamieniami.Na ciele jego,jak również innych ofiar,niema miejsca wolnego od sińców i potłuczeń.-

Odezwa Polskiej Frakcji Sejmowej do rodaków z pogranicza w związku ze stosowanym tam terrorem.-

"Dzień Kowieński" N.95 ~~pisze~~ z dnia 1/V.1926 r.

Rodacy.Stan wojenny zazdrośnie utrzymywany w miejscowościach zamieszkałych przez Polaków,a zwłaszcza w pogranicznym pasie,zamyka wam możność od siedmiu lat swobodnego zbierania się i radzenia nad swemi troskami biedami.-

Kilka tygodni okresu przedwyborczego na chwilę daje to prawo,nawet i w wymienionych miejscowościach.To też zapowiedzieliśmy swój udział w polskich zebraniach przedwyborczych w następujących miejscowościach pogranicza:Zoślach,Jewju-Wysokim Dworze,Hanuszyszkach,Piwoszunach,Olicie,Wysztyńcu,Kalwarji,Lubawie,Muśnikach,Giełwanach,Poneterach,Szyrwintach,Szczołach,Giedrojciach-Malatach,Inturkach,Smołwie,Deguciach,Imbrodach i Jeziorosach.-

Chcieliśmy opowiedzieć Wam o pracy naszej w Sejmie, chcieliśmy usłyszeć od Was, co Wy o niej myślicie, chcieliśmy własnemi oczami przyjrzeć się Waszej biedzie i Waszemu uciskowi, podać Wam bratnią dłoń, podtrzymać ducha, a komu potrzeba dać radę. Chcieliśmy wlać w Was tę wiarę, którą sami mamy, że przyszłość do nas należy, że Czas pracuje na naszę korzyść, że już niedaleka chwila, kiedy sprawiedliwość, dziś skopana i ujarzmiona, zatryumfuje znowu nad podłością, uzbrojonym kułakiem, zwierzęcą chciwością cudzej wolności i cudzego mienia.

W niektórych miejscowościach w polskich zebraniach przedwyborczych udział już wzięliśmy. Te zebrania dzięki głębokiemu, a uciśnionemu patrjotyzmowi Waszemu przeobraziły się w szereg uroczystych obchodów narodowych, na których łzy rozrzewnienia przybyłych tłumów polskich świadczyły o religijnym wprost nastroju tych dziwnych zebrań. Niezasłużona cześć z jaką spotkaliście nas i podniosły nastrój tych naszych spotkań sowicie wynagrodziły Waszym posłom wszystkie przykrości i zawody, jakie w ciągu trzechletniej pracy sejmowej wypadło im spotkać.-

Lecz niestety wróg pozazdrościł Wam tych osobliwych zgromadzeń, jakiemi żadna narodowość, ani żadna partja litewska w Litwie w okresie przedwyborczym poszczycić się nie może.-

Zorganizowano ciemne siły, wwłaszcza w pasie pogranicznym, uzbrojono je by siłą złamać prawo Wasze ludności spokojnej i bezbronnej.

Zbrojnym napadem w Giełwanach na polskie zebranie, o szczegółach którego dowiecie się z polskich gazet, pokazano krajowi i światu, jak u nas bronią się partje, którym z rąk się wymyka władza, więc kijem, kamieniem i rewolwerem chcą ją sobie wydrzeć ludowi przy nadchodzących wyborach.-

Ludu litewskiego nie możemy czynić odpowiedzialnym za Giełwany i podobne wypadki, gdyż nie on jest sprawcą; dowodzi tego okoliczność, że aby przeszkodzić jednemu zgromadzeniu polskiemu w Giełwanach, ściągnięto kilkunastu bandytów aż z Muśnik, Szyrwint, Giedrojć i innych okolic.-

Zbrojnym napadem w Giełwanach przerwano ostatecznie możność urządzania zebrań polskich w Pograniczu, nie możemy ludności miejscowej w opłakanych warunkach bezprawia przebywającej, narażać na nowe przykrości i terror.

Lecz tego nowego gwałtu nie możemy pozostawić bez godnej odpowiedzi.-

O ile z jednej strony pociągniemy do odpowiedzialności, tak bandytów politycznych, jak też policję miejscową za jej karygodne zachowanie się podczas wypadków w Giełwanach, Muśnikach i Zoślach, o tyle całe społeczeństwo polskie Litwy winno zrobić co do niego należy:

Mężczyźni i kobiety, starzy i młodzi, chorzy i zdrowi wszyscy, w kim serce polskie uderza, winni stanąć do walki: nie na kije, kamienie i rewolwery, lecz do walki o zdobycie praw polskich w Sejmie. Przy demokratycznych formach rządzenia krajem jedyna nam broń pozostała przeciwko więzieniom i zesłaniom, przeciwko stanowi wojennemu, przeciwko zbójeckiej anarchji w pasie pogranicznym, przeciwko łamaniu prawa naszego pięścią silniejszego; a to bronią to mandat poselski do Sejmu.-

Do ostateczności wysilić się dziś musimy, by w tę broń się uzbroić.

Obowiązkiem sumienia kobiety polskiej jest, by jej dorośli domownicy głos swój polski w dniu wyborów do urny odnieśli. Obowiązkiem ojca rodziny jest, by nikt jego nazwisko noszący nie splamił się lenistwem lub zdradą wyborczą - ~~ba na~~ sumieniu mieć będzie uciśnionych i krzywdy Polaków.-

Polska Młodzieży, Ty, która nie masz jeszcze prawa swój nieletni głos dorzucić do polskiej gromady, idź i pilnuj, by nikt nie zaniedbał obowiązku, namawiaj opieszałych, otwieraj oczy ciemnym, dopomóż chorym, gorącem swego młodzieńczego serca polskiego ogrzej oziębłych. Młodzieży, gdy chcesz ty góry z posad dźwigasz. Tale zwycięstw okrywa sławą męstwo i poświecenie polskiego imienia, niech mu przybędzie jeszcze jedno zwycięstwo ducha 200.000 Polaków w Litwie bezbronnych i poniżonych, wywłaszczanych z mienia i pełni praw ludzkich, ograbionych z pociech Religji i wolnego życia narodowego.-

W imieniu Polskiej Frakcji Sejmowej

Kowno, 29 kwietnia 1926. W. Budzyński.

Chcieliśmy opowiedzieć Wam o pracy naszej w Sejmie, chcieliśmy usłyszeć od Was, co Wy o niej myślicie, chcieliśmy przynieść [illegible] się Waszej [illegible] dzie [illegible] kowi, podać [illegible] bratnią dłoń, podtrzymać ducha, a komu [illegible] dać radę. Chcieliśmy wlać w Was tę wiarę, którą sami mamy, że przyszłość do nas należy, że [illegible] na naszej korzyść; że już niedaleka chwila, kiedy sprawiedliwość dziś skopana [illegible], zatryumfuje znowu nad podłością, nad brutalnym kułakiem, zwierzęcą [illegible] cudzej wolności i cudzego mienia.

W niektórych miejscowościach w polskich zebraniach przedwyborczych udział już wzięliśmy. Tam zebrani dzięki głębokiemu, a nieznanemu patriotyzmowi Waszemu nie ograniczyli się w szczerem [illegible] obchodów przygotowanych [illegible] przybyłych [illegible] porządku [illegible] dzieciach [illegible] i [illegible] naszej [illegible] Waszym posłom [illegible] letniej pracy [illegible] wypadku [illegible]

[illegible] niestety [illegible] osobliwych [illegible] jakiemi żadna [illegible] litewskiej [illegible] w okresie przedwyborczym [illegible] i [illegible] Zorganizowano [illegible] siły [illegible] nym [illegible] że by siła [illegible] prawo [illegible] i bezkarnej.

Zbrojnym napadom [illegible] na polskie zebrania, a [illegible] których [illegible] polskich [illegible] [illegible] ludzi [illegible] [illegible] Litwa [illegible] odpowiedzialnym za [illegible] i podobny [illegible] jest sprawą [illegible] [illegible] jednemu [illegible] bandytów [illegible] [illegible] przerwano ostatecznie [illegible] w Poszanu [illegible] bezprawia [illegible] [illegible] i [illegible]

Jednego nowego [illegible] nie możemy pozostawić bez odpowiedzi.

Otóż [illegible] jednej strony poczuwamy do odpowiedzialności tak bandytów [illegible] policja miejscowa [illegible] [illegible] wypadków w [illegible] [illegible] społeczeństwo polskie Litwy winno [illegible] do niego należy:

Wszyscy [illegible] i kobiety, starzy i młodzi, chorzy i zdrowi [illegible] winni [illegible] do walki o zdobycie praw [illegible] przy demokratycznych [illegible] rządzenia krajem jedynym [illegible] przed [illegible] i [illegible] bezczelnie [illegible] [illegible] i do [illegible] się dziś musimy [illegible] w te [illegible] się uzbroić.

[illegible] kobiety polskiej jest, by jej domu [illegible] wyborców polskich [illegible] jest [illegible] [illegible] zdrady [illegible] [illegible] i [illegible] Polaków [illegible]

Polska Młodzież [illegible] prawa swój [illegible] do polskiej gromady [illegible] [illegible] w [illegible] młodzież [illegible] sztuka [illegible] gdy chcesz [illegible] [illegible] i powiedzenie [illegible] 200,000 Polaków w Litwie bezbronnych i [illegible] pełni praw [illegible] z [illegible] i wolna [illegible] narodowego.

W imieniu Polskiej Frakcji Sejmowej

Kowno, 29 kwietnia 1929.

[illegible] Budzyński(?)

Nastroje ludności polskiej i horoskopy na przyszłość jej egzystencji.

"Dzień Kowieński" N.94 z dnia 30/IV.1926 r.Artykuł p.t."Na dalszą metę".Streszczenie.-

W szeregi pospolitego ruszenia całego społeczeństwa polskiego na Litwie, mającego stanąć do wyborów zakrada się nuta zwątpienia i pesymizmu.-W szeregach dość często mówi się o bezcelowości samoobrony przed razami rozwścieczonej polonofobji, dążącej nietylko do podcięcia egzystencji narodowej,lecz do wyplenienia i wydarcia jej z korzeniami z ojczystej ziemi litewskiej.Dają się słyszeć głosy,że:"Czy będziemy mieli 1 - 2 posłów więcej,czy też mniej,w niczem nie zmieni naszej sytuacji.Skargi nasze i protesty pozostają klasycznym głosem wołającego na puszczy,świat słyszy je lecz nie słucha.Cóż tedy pomoże walczyć? Los Polaków jest przesądzony: czeka ich stopniowy zanik w zalewających ze wszystkich stron falach wynarodowienia".-

Podobne sporadyczne nastroje aczkolwiek psychologicznie zrozumiałe, jako skrajny wyraz depresji,w którą zostało pogrążone społeczeństwo,zrujnowane i obrabowane materjalnie,a ukrzyżowane moralnie,nie mogą jednak w żaden sposób być usprawiedliwione,a tem mniej służyć busolą na przyszłość.Przypominają one szerzącą się podczas ostatniej wojny zarazę defetyzmu,którego wyznacy nawoływali do zawarcia natychmiastowego pokoju z wrogiem chociażby na warunkach najbardziej hańbiących,bo nie wierzyli w swój naród,a przecież ludność polska wiary tej nie utraciła. Odłamu narodu polskiego na Litwie nie można przyrównać też do tych zastępów chrześćjan w pierwszych wiekach z czasów prześladowania chrześćjaństwa,którzy z góry już przygotowani na stracenie szli w cyrku rzymskim na niechybną śmierć w imię idei Wielkiego Nauczyciela ludzkości,śpiewając swe zwycięskie pieśni.-

Ludność polska jest ściśniętą sprężyną,która chwilowo się ugięła pod naciskiem,zachowując potencjalnie swą siłę,by się odprężyć na nowo,gdy ręka ucisku ustąpi.Mimo jednak,że dalszemu rozwojowi postawiono stanowcze "veto",że już niemal wbito krzyż nad całem bytowaniem narodu polskiego w Litwie,idąc za gwiazdą przewodnią ideałów narodowych, ludność ta posiada najzupełniej realny grunt ku zrealizowaniu swych aspiracyj.-

Pierwszym zadaniem pozostaje uzyskanie autonomji kulturalnej,nie jako przywileju,lecz jako przyrodzonego prawa ludzkiego oraz osiągnięcie poziomu faktycznej równości z innymi obywatelami kraju.Poseł frakcji polskiej ma prawo i może objąć tekę ministra w rządzie równie dobrze,jak każdy inny lojalny,a posiadający odpowiednie kwalifikacje i zaufanie obywatel kraju nie-Polak.

Dzisiaj kraj litewski dzięki rządom ludzi,dla których odpowiedniejszem miejscem jest być w konfesjonale,aniżeli u steru nawy państwowej,stacza się z szybkością meteoru w przepaść,gdy wreszcie ideowi ludzie, którzy znaleść się muszą,ujmą władzę w swe ręce,by ratować kraj od katastrofy,niezbędnym okaże się zwrot dotychczasowej polityki w kierunku lojalnego wykonywania przepisów konstytucyjnych,zobowiązań międzynarodowych oraz wprowadzenia w kraju ładu,porządku,poszanowania cudzej własności i wzajemnego zaufania między narodowościami.Wówczas i polska mniejszość zasiądzie przy wspólnym stole,jako równy innym członek rodziny,nie zaś wydziedziczony "wyrodek",by w ogólnej skarbnicy dorobku krajowego złożyć też swoją część,która,jak pokazuje przykład minionych stuleci,napewno nie będzie miedziakiem ubogiego,lecz wspaniałem złotym.-

15

Nastroje ludności polskiej i troski o przyszłość jej egzystencji.

W "Dzień Kowieński" N.94 z dnia 30/IV.1926 r. Artykuł p.t. "Na dalszą metę" (Streszczenie).

W szeregu pospolitego ruszenia całego społeczeństwa polskiego na Litwie [illegible] stanął do wyborów [illegible]

[illegible]

Polska akcja wyborcza. Kandydaci. Bloki z innymi mniejszościami. Listy gadzinowe.-

We wszystkich okręgach prócz Kłajpedzkiego Centralny Polski Komitet Wyborczy wystawił swoje listy.Prócz list Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego wystawiono też polskie listy robotnicze.

Kandydaci list polskich.-

W Okręgu I wyborczym /Marjampolskim/ Lista N.9 Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego:pp:Budzyński Wiktor,rolnik; Grajewski Adolf,adwokat,Ordyniec Stanisław,rolnik,Witkowski Piotr robotnik,Butowicz Jan,rolnik; i inni.

W Okręgu II wyborczym/Kowieńskim/ Lista N.12 Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego,pp:Budzyński Wiktor,rolnik; Lutyk Bolesław,inżynier;Grajewski Adolf,adwokat przys.;Janczewski Kazimierz,prawnik, Szmidt Stanisław,właściciel domu i inni. Lista N.21 t.zw. Zjednoczona lista robotników miejskich i wiejskich,pp:Giżyński Tomasz,felczer;Olszewski Wilhelm,małorolny,Cichanowicz Eustachy,szewc,Glaro Karol,introligator,Sabutis Juljan,robotnik; i inni.-

W Okręgu III wyborczym /Rosieńskim/:Lista N.26 Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego pp:Budzyński Wiktor,rolnik Bucewicz Jan,adwokat przys.;Urniaż Jan,rolnik;Janczewski Kaz.; prawnik; Marczewski Stanisław,rolnik; i inni.-

W Okręgu IV wyborczym /Telszewskim/: Lista N.14 Polskiego Centralnego Komitetu Wyborczego.-

W Okręgu V wyborczym /Poniewieskim/: N.11 Lista Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego,pp:Budzyński Wiktor,rolnik,Lutyk Bolesław,inżynier,Laus Ignacy,mierniczy;Staniewicz Zygmunt,prawnik;Ordyniec Stanisław,rolnik-agronom; i inni.- Lista N.10 - Polaków robotników,rzemieślników i małorolnych pp: Snarski Włodzimierz,członek Poniewieskiego Zarządu Miejskiego, Rutkowski Stanisław,rzemieślnik,Olszewski Wilhelm,małorolny,Urbanowicz Jan,stolarz;Kulwieć Wincenty,szewc;Słaboszewicz Leonard ślusarz; i inni.-

W Okręgu VI wyborczym /Uciańskim/: Lista N.13 Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego,pp:Budzyński Wiktor,rolnik; Bucewicz Jan adw.przys.rolnik;Staniewicz Zygmunt,prawnik;Brzozowski Henryk,rolnik; i inni.- Lista N.14 Polaków robotników,rzemieślników i rolników,pp:Rutkowski Stanisław,rzemieślnik,Wołkowycki Kazimierz,poseł do Sejmu,Kamiński Stefan,rolnik;Zwycewicz Franciszek,zecer;Ciżowski Antoni,rolnik; i inni.-

Odezwa Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego.-

Centralny Polski Komitet Wyborczy wydał następującą odezwę:

"Do Polaków w Litwie.

Bez autonomji kulturalnej t.j. bez możności samym zarządzać swoimi sprawami w zakresie szkolnictwa i rozwoju kulturalnego,nigdy nie zdołamy zaspokoić wszystkich potrzeb narodowych naszego polskiego społeczeństwa.

Auntomja kulturalna na to,by skutecznie działać musi mieć fundusze zapewnione.Ze skarbu Państwa powinniśmy otrzymywać część przeznaczanych na to sum,odpowiednią do liczebności polskiego społeczeństwa.

Na to,by wszystkiem zarządzać,musimy mieć swój stały organ,swobodnie przez społeczeństwo polskie wybrany - swoją Radę Narodową.-

Konstytucja Państwa zapewnia takim mniejszościom narodowym taką autonomję kulturalną.-

P o l s k a n a K r o j e w y b o r c z e m . K a n d y d a c i . B l o k i z i n n y m i m n i e j s z o ś c i a m i . L i s t y r z ą d z i m o w e .

We wszystkich okręgach prócz Kłajpedzkiego Centralny Polski Komitet Wyborczy wystawił swoje listy. Prócz list Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego wystawiono też polskie listy robotnicze.

Kandydaci list polskich.

W Okręgu I wyborczym /Marjampolskim/ Lista N.6 Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego: p.p. Budzyński Wiktor, rolnik; Grajewski Adolf, adwokat; Ordyniec Stanisław, rolnik; Witkowski Wiktor, robotnik; Butowicz Jan, rolnik; i inni.

W Okręgu II wyborczym /Kowieńskim/ Lista N.12 Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego. p.p. Budzyński Wiktor, rolnik; Lutyk Bolesław, inżynier; Grajewski Adolf, adwokat prawa; Jenczewski Kazimierz, prawnik, dr; Szmidt Stanisław, właściciel domu i inni. Lista N.21 t.zw. Krzyżowa z jednoczącą lista robotników miejskich i wiejskich, p.p. Olszewski Roman, ślusarz; Olszewski Wilhelm, malarz; Gronkowicz Eustachy, szewc; Olaro Karol, introligator; Sabutis Julian, robotnik; i inni.

W Okręgu III wyborczym /Rosieńskim/ Lista N.26 Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego p.p. Budzyński Wiktor, rolnik; Ruczewicz Jan, adwokat prawa; Urniaz Jan, rolnik; Łukaszewski Tadeusz, prawnik; Marczewski Stanisław, rolnik; i inni.

W Okręgu IV wyborczym /Telszewskim/ Lista N.14 Polskiego Centralnego Komitetu Wyborczego.

W Okręgu V wyborczym /Poniewieskim/ N.11 Lista Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego p.p. Budzyński Wiktor, rolnik; Lutyk Bolesław, inżynier; Laus Tadeusz, murarz; Stanisław Zygmunt, prawnik; Ordyniec Stanisław, rolnik-agronom; i inni. Lista N.10 – Polaków robotników, rzemieślników i małorolnych p.p. Czarski Władzimierz, członek Poniewieskiego Zarządu Miejskiego; Rutkowski Stanisław, rzemieślnik; Olszewski Wilhelm, małorolny; Urbanowicz Jan, stolarz; Mierzwiński Wincenty, szewc; Stanisławicz Leonard, ślusarz; i inni.

W Okręgu VI wyborczym /Uciańskim/ Lista N.13 Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego p.p. Budzyński Wiktor, rolnik; Ruczewicz Jan adwokat prawa; [illegible] Zygmunt, prawnik; Bogorowski Maczyk, rolnik; i inni. Lista [illegible] Polaków robotników, rzemieślników i rolników, p.p. [illegible] Stanisław, rzemieślnik; Wojkiewicz [illegible], pisarz; [illegible] Stefan, rolnik; Zyczewicz [illegible] [illegible], rolnik; i inni.

Odezwa Centralnego Polskiego Komitetu Wyborczego.

Centralny Polski Komitet Wyborczy wydał następującą odezwę:

"Do Polaków w Litwie.

Bez autonomii kulturalnej nie ma mowy, aby mogli samym zaspokoić swoich potrzeb w zakresie szkolnictwa i rozwoju kultury narodowej, oraz nie zabezpieczy zasadniczych potrzeb narodowych mniejszości polskiej.

Autonomja kulturalna ma to, by skutecznie działać musi mieć funkcje samorządowe. Ze skarbu Państwa potrzebny jest odpowiedni procent na to, odpowiedni do liczebności polskiego społeczeństwa.

Na to, by wszystkim zapewnić, musimy mieć swoich przedstawicieli, wybranych przez społeczeństwo polskie wybrany – do Sejmu Narodowego.

Konstytucja Państwa zapewnia takim mniejszościom narodowym taką autonomję kulturalną.

Lecz dotąd rządy i partje litewskie odmawiały nam tego, musimy domagać się autonomji kulturalnej i Rady Narodowej aż do skutku.-

Bez tego życie nasze narodowe zamrze.Wysiłki pojedyńczych ludzi i organizacji są niewystarczające dla zaspokojenia wszystkich potrzeb.-

Jest to główny postulat, z którym wejdą do Sejmu Posłowie Polacy.-

Pod warunkiem otrzymania autonomji kulturalnej i Rady Narodowej,co się społeczeństwu polskiemu należy i co Konstytucja obiecuje. Posłowie polscy staną do współpracy z takim rządem,który dbać będzie przedewszystkiem o uporządkowanie stosunków gospodarczych w kraju,a w szczególności zmierzać do wzmocnienia gospodarstwa rolnego i ulepszenia warunków istnienia ludności pracującej.-

Polacy...Jeżeli chcecie mieć swoje polskie szkoły,jeżeli chcecie, by język wasz polski był uszanowany w Kościele i w życiu publicznem,jeżeli chcecie mieć obrońców polskiego robotnika miejskiego,wiejskiego drobnego rolnika i rzemieślnika,by byli nie gorzej traktowani od towarzyszy swoich Litwinów głosujcie na prawdziwe listy Polskie.-

Wybierajcie Posłów Polaków...

Niech żądają autonomji Kulturalnej i Rady Narodowej polskiej w Litwie...

"Centralny Polski Komitet Wyborczy".

"Polska zjednoczona lista robotnicza i włościańska" w Kowieńsko-trockim okręgu N.2I.

"Polacy robotnicy,rzemieślnicy i małorolni" w Poniewiesko-Szawelskim okręgu Nr.10.

"Polacy robotnicy,rolnicy i rzemieślnicy" w Uciańsko-Wilkomiersko-Jezioroskim okręgu Nr.14.

Centralny Polski Komitet Wyborczy.

Deklaracja robotniczego kandydata p.Giżyńskiego.-

Kandydat robotniczej listy w okręgu Kowieńskim p.Giżyński /ofiara napadu w Giełwanach/,złożył deklarację, z której kilka ustępów przytaczamy;

"Ja niżej podpisany,kandydat Polskiej zjednoczonej listy robotniczej i włościańskiej,składam niniejszym przyrzeczenie moim wyborcom,że będę bronił interesów ludzi pracujących,lokatorów i drobnych rolników i przyjmuję na siebie ten ciężki obowiązek.Jestem małorolnym wieśniakiem o wykształceniu tylko 6 klas szkoły rosyjskiej i fachowym felczerem i nie pracowałem dotychczas na niwie społecznej,a przeto potrzebuję jeszcze bardzo nad sobą popracować,by uczciwie móc spełnić to wielkie zadanie jakie leży w obowiązku posła.Gdyby zaś wypadło mi pójść do Sejmu,to przyrzekam ze swej strony,nietylko swym wyborcom, ale i całemu społeczeństwu polskiemu w Litwie,że wytężę wszystkie swe siły i moc ducha, by dzielnie bronić interesów i potrzeb społeczeństwa naszego.

Odłam narodu Polskiego w Litwie jest wielki,a pięciowiekowe węzły stosunków rodzinnych,majątkowych it t.p. mocno nas związały z macierzą,a dziś wszystko rozcięte,pozbawiono nas tych praw,jakie posiadają nasi rodacy w innych krajach.-Odłam polski, żyjący w Litwie winien sam walczyć z wszelkiemi trudnościami,by prawdziwie dokształcać swe oblicze narodowe,zgodne z nakazem dziejów,nie zniechęcając się tem,że ten odłam stanowiący znaczną mniejszość w Litwie,pozbawiono środków materjalnych,usiłując w ten sposób sztucznie obniżyć ducha narodowego.I równie,jak politycy litewscy chwytają się przeróżnych środków by nas zgnębić,tak my bądźmy nieustraszeni tocząc bój o swoją lepszą przyszłość.-

Oświadczam,że my Polacy,walcząc o wolność w zakresie kultury narodowej,będziemy zawsze zgodnie pracować z temi Litwinami,którzy prawdziwie zechcą stać na straży interesów Państwa Litewskiego,uznając nas za równoprawnych obywateli wspólnej i drogiej nam ojczyzny.-

Tomasz Giżyński."

[illegible] Kowieński N[illegible]

Będą dotąd przy[illegible] pamiętać, że musimy domagać się autonomii kulturalnej i Rady Narodowej aż do skutku.-

Bez tego życie nasze narodowe zamrze, zwiędnie, [illegible] ludzi i organizacji [illegible] wystarczające dla zaspokojenia wszystkich potrzeb.-

Jest to główny postulat, z którym wejdą do Sejmu Posłowie Polscy.-

Pod warunkiem otrzymania autonomii kulturalnej i Rady Narodowej, co [illegible] posłowie polscy staną do współpracy [illegible] w kraju [illegible]

Polacy... Jeżeli chcecie, by język wasz polski był uszanowany [illegible] szkoły, w kościele, w życiu publicznym, jeżeli chcecie mieć [illegible] robotnika [illegible] nikt [illegible] głosujcie na prawdziwe listy Polskie.

Wybierajcie Posłów Polaków...

Każdy żąda autonomii Kulturalnej i Rady Narodowej [illegible]

Centralny Polski Komitet Wyborczy.

"Polska zjednoczona lista robotnicza i włościańska" w Kowieńsko-[illegible] okręgu N.21.

"Polacy robotnicy, rzemieślnicy i małorolni" w Poniewieżsko-Szawelskim okręgu Nr.10.

"Polacy robotnicy, rolnicy i rzemieślnicy" w [illegible] okręgu Nr.14.

Centralny Polski Komitet Wyborczy.

Deklaracja robotniczego kandydata poselskiego.-

Kandydat robotniczej listy w Okręgu Kowieńskim p. [illegible]

(Olizara [illegible]) złożył deklarację, z której kilka ustępów przytaczamy.

"Ja niżej podpisany kandydat na posła [illegible] robotniczej i włościańskiej, składam niniejszym przyrzeczenie moim wyborcom, że będę bronił interesów ludzi pracujących, robotników, drobnych rolników i przyznaję [illegible] małorolnym [illegible] wyjaśnieniu [illegible] pracować, by [illegible] wielkie [illegible] w obowiązku [illegible] stanu polskiego [illegible] działanie [illegible]

Oddam [illegible] narodu Polskiego na Litwie [illegible] wiekowe [illegible] związały z macierzą, a dziś wszystko rozcięto, pozbawiono nas tych praw, jakie posiadają nasi rodacy w innych krajach.- Oddam polski [illegible] w Litwie winien sam walczyć z wszelkiemi trudnościami i prawdziwie dokazywać swe oblicze narodowe, zgodnie z nakazem dziejów, nie zniechęcając się tem, że ten odłam stanowiący znaczną mniejszość w Litwie, pozbawiono środków materjalnych, usiłując w ten sposób sztucznie obniżyć ducha narodowego. I również, jak [illegible] litewscy używają się przeróżnych środków by nas zgnębić, tak my będziemy nieustraszenie toczyć bój o swoją lepszą przyszłość.-

Oświadczamy, że my Polacy, walcząc o wolność w zakresie kultury narodowej, będziemy zawsze zgodnie pracować z temi Litwinami, którzy prawdziwie zechcą stać na straży interesów Państwa Litewskiego, uznając nas za równouprawnionych obywateli wspólnej i drogiej nam Ojczyzny.-

Tomasz [illegible].

Agitacja wyborczą.-

Centralny Polski Komitet Wyborczy prowadzi usilną akcję. We wszystkich większych ośrodkach odbywają się zebrania,które ściągają tłumy spragnionych usłyszenia nieskrępowanego słowa polskiego.- Gdzieniegdzie zdarzają się próby zerwania zebrań i wieców,gdzieniegdzie usiłują wnieść zamęt,albo rozbicie poglądów agitatorzy litewscy Tak więc w Radziwiliszkach podczas zebrania,jak podaje "Dzień Kowieński" N.89

,,, w sąsiednich korytarzach grupa jakichś podejrzanych indywiduów wyrostków hałaśliwie po litewsku obradowała nad tem w jaki sposób wtargnąć na salę i zerwać wiec,co też nie było łatwem.Organizatorowie bowiem zebrania,pamiętając awanturę przed trzema laty zabezpieczyli się tym razem samoobroną,czuwająca i kontrolująca gości koło drzwi.
Jednak o godz.3½ w chwili,gdy p.Paweł Kurniewicz pięknem i treściwem przemówieniem zagaił zebranie,awanturnicy gwałtem zaczęli domagać się wdarcia się na salę.Trzask wyłamywanych drzwi,pękanie rozbijanego szkła,ohydne przekleństwa,a nawet uderzenia pięścią,zmusiły przewodniczącego do wpuszczenia kilku napastników.Przerażona publiczność rzuciła się ku wyjściu. Jednak dzięki energicznej interwencji p.Kurniewicza i p.posła Wołkowyckiego,który potrafił opanować sytuację i nie dopuścić do popłochu,plan zamachowców zmierzający do zerwania wiecu nie udał się.-

W Szyrwintach również "przegadać" przedstawiciela Polskiego Centralnego Komitetu Wyborczego usiłowali sędzia i wójt.-

Zupełnie jednak sporadycznem dotąd było wydarzenie w Giełwanach,o którem podawaliśmy powyżej.-

Bloki mniejszości.-

Listy polskie zostały zblokowane z listami innych mniejszości narodowych.O bloku tym "Dzień Kowieński" w N.93 pisze:

W ciągu ostatnich paru lat,gdy polityka stronnictw rządzących względem mniejszości narodowych poszła stanowczo w kierunku nietolerancji ucisku i wynarodowienia,gdy już nie dzielono mniejszości na faworyzowane i gnębione,na koszerne i trefne, w łonie samych mniejszości rozpoczął się proces wzajemnego zbliżenia i konsolidacji sił ku obronie swego zagrożonego bytu narodowego,jako też zdobyciu należnych mu praw.Wspólny front mniejszościowy podczas wyborów,opancerzony blokiem,jest też niejako przypieczętowaniem dotychczasowej solidarności między mniejszościami,z drugiej zaś strony stanowi mocny fundament,dający oparcie dalszej ich współpracy.-
Jedynym zgrzytem na tem tle,jak dotąd było odszczepienie się pp.Golcberga i Jerina,którzy zaczęli uprawiać politykę ugodową,politykę całowania ręki i wyjednywania w ten sposób sobie łask u dzisiejszej większości.Panowie ci utworzyli własne listy przy obecnych wyborach,zamierzając,jak widać w dalszym ciągu "przypadać do stóp", w "hołdzie wiernopoddańczym",większości,jakabądź,byle była rządzącą.Tkwi w tem zasadnicza rozbieżność dróg, jakiemi kroczą mniejszości i "psich dróżek",jakiemi drepce p.Jerin z p.Golcbergiem.Ci dwaj,jeden reprezentant staroobrzędowców, drugi starozakonnych,kontentują się rolą żebraków,posłusznie wyczekujących z wyciągniętą ręką przy drzwiach u władzy jałmużny, która im się daje nawet nie bezinteresownie,lecz z tem wyrachowaniem,iż się wykorzysta ich w ten sposób,jako narzędzie dla rozbijania jedności mniejszościowej.-

IV-V.31r.   "Dzień Kowieński" N.31 /VII.B1/

A[illegible] wyborcze.-

Centralny Polski Komitet Wyborczy prowadzi usilną akcję. We wszystkich litewskich dzielnicach odbywają się zebrania, które ściągają tłumy [illegible] uczestników niezarejestrowanego [illegible] polskiego.-

Gdzieniegdzie zdarzają się próby zerwania zebrań i wiecow, gdzieniegdzie mają więcej [illegible], albo rozbicie porządku agitatorzy litewscy. Tak więc w Radziwiliszkach podczas zebrania, jak podaje "Dzień Kowieński" N.89 [illegible] w ostatnich korytarzach grupa jakichś podejrzanych indywiduów [illegible] po litewsku obradowała nad tem, [illegible] na sale i zerwać więc, że też nie była łatwem [illegible] zebrania, pamiętając awanturę przed trzema laty zabezpieczyli się tym razem samoobroną, czuwającą i kontrolującą gości kordonem.

Jednak do rodzaju [illegible] gdy p.Paweł Kurniewicz [illegible] i trochę [illegible] przemówienie, [illegible] zebranie, awanturnicy [illegible] zaczęli domagać się swym [illegible] na salę. Trzask wybijanych drzwi, pękanie rozbijanego szkła, [illegible] obydwie przeciwne [illegible] nawet uderzenia pięścią [illegible] przeciwnika [illegible] kilku gastników. Wrzeszcząc publiczność rzuciła się ku wyjściu. Jednak dzięki energicznej interwencji p.Kurniewicza i p.posła Waśkowyckiego, który potrafił opanować sytuację i nie dopuścił do popłochu, plan zamachowców zmierzających do zerwania wiecu nie udał się.-

W Szyrwintach również "przeszkadzać" przedstawicielowi Polskiego Centralnego Komitetu Wyborczego usiłowali sędzia i wójt.-

Zupełnie jednak sporadycznem dotąd było wydarzenie w Gie[illegible], o którem podawaliśmy powyżej.-

Blok mniejszości.-

Listy polskie zostały zblokowane z listami innych mniejszości narodowych. O bloku tym "Dzień Kowieński" w N.93 pisze:

W ciągu ostatnich paru lat, polityka stronnictw rządzących względem mniejszości narodowych poszła w takim kierunku nietolerancji, ucisku i wynarodowienia, gdy już [illegible] mniejszości na [illegible] w łonie samych mniejszości rozpoczął się proces wzajemnego zbliżenia i konsolidacji sił [illegible] wspólnego bytu narodowego, jako też obrony najżywotniejszych praw. Wspólny front mniejszościowy podczas wyborów, opancerzony blokiem, jest też niejako uwypukleniem [illegible] solidarności między mniejszościami, [illegible] strony stanowi mocny fundament, dający oparcie dalszej ich współpracy.-

Jedynym zgrzytem na tem tle, jak dotąd było odszczepienie się pp.Goldberga i [illegible], którzy zaczęli uprawiać politykę ugodową, politykę całowania ręki i wyjednywania w ten sposób sobie łask u dzierżących władzę [illegible]. Panowie ci [illegible] przy obecnych wyborach, zamierzali [illegible] widząc w dalszym ciągu przypadać do stóp [illegible] w nadziei [illegible] wiernopoddańczym, większości, [illegible] każdą, byle byli razem. Tkwi w tem zasadnicza rozbieżność dróg, jakiemi kroczą mniejszości i [illegible] dróżek", jakiemi kroczą p.Goldberg i inni. Dwa drogi: jeden reprezentant [illegible] starozakonnych, kontentuje się rolą żebraków, posłusznie wyczekujących z wyciągniętą ręką przy drzwiach u władców jałmużny, która im się nie da, i nawet nie bezinteresownie, lecz z tem wyrachowaniem, iż się wykorzysta ich w ten sposób, jako narzędzie dla rozbijania jedności mniejszościowej.-

Należy wyrazić ubolewanie,iż ta część społeczeństwa rosyjskiego,która jest wolna od staroobrzędowych sugestyj p.Jerina,nie przyłączyła się do bloku i nie zamanifestowała w ten sposób swej solidarności z ogólną opinją mniejszości narodowych w kraju podażając drogami i do celów nam bliżej tymczasem nieznanych.-

Listy gadzinowe.

Litwini wystawili też pięć list gadzinowych,a to dla rozbicia głosów polskich.Liste te są następujace:

W Okręgu I Marjampolskim Nr.15 lista "Katolików-Polaków" zblokowana z chrześćjańską demokracją,podpisali ją jak podaje "Dzień Kowieński":organista Olicki,rodzina p.Stankiewiczusa,dyrektora olickiego oddziału banku litewskiego,kandydata na listach "krikszczionskich",p.Tamkiewiczus,dyrektor olickiego oddziału Ukio Banku,p.Malinauskas,gorliwy narodowiec litewski, b.naczelnik milicji oraz cały szereg Litwinów znanych ze swej polakożerczości.-Za plecami całej tej "ciepłej kompanji" ukrywa się pulchne oblicze "kunigasa" Bałtruszajtisa,proboszcza olickiego,jednego z głównych filarów Ukininku Sajungi.

W Okręgu II Lista polaków Janowskiego okręgu N.19 zblokowana z chrześćjańska demokracja.Na liście tej kandydują Petrauskas,wójt gminy Janowskiej i Możejko,obaj znani z nadużyć.-

W Okręgu IIIRosieńskim lista N.2I "Polaków rolników i robotników w Litwie" o którą,jak "Dzień Kowieński" podaje,postarał się ks.Wilimas,który wobec wyrzucenia go z partji chrz.-demokratycznej stworzył kilka list na własną rękę,by tym sposobem dostać się z powrotem na fotel poselski.

W Okręgu V Poniewieskim lista N.2I "Polacy za wiarę i Ojczyznę" z Litwinem Sakałauskasem na czele,zblokowana z Darbo Federacją.

W Okręgu VI Uciańskim lista Nr.16 "Ludzi pracy mówiących po polsku",zblokowana z chrześćjańska demokracją.Pełnomocniczką tej listy jest Luda Rusieckajte,kandydatka na liście chrześćjańskiej demokracji.-

Mówiąc o znaczeniu gadzinów "Dzień Kowieński" przypomina,że w roku 1922 w wyborach w okręgu uciańskim liście Centralnego Komitetu Wyborczego,posiadającej 9914,brakło tylko paruset głosów do otrzymania mandatu,tymczasem lista gadzinową zebrała 613 głosów i w ten sposób pozbawiła ludność polska jednego posła.-

Polskie nastroje przedwyborcze i korzyści z bloku.- /Wywiad z Prezesem P.C.K.W. p.Römerem/.-

"Dzień Kowieński" N.98 z dnia 6/V.1926 r. Wyjątki.-

Ogólny nastrój, oświadczył Prezes Polskiego Centralnego Komitetu Wyborczego,można określić jako zadalający.Niemniej jednak pod tym względem daje się zauważyć charakterystyczna różnicę pomiędzy miejscowościami objętemi stanem wojennym i przylegającemi do pogranicza litewsko-polskiego,a miejscowościami oddalonemi od granicy,położonemi w głębi kraju,których obostrzenia stanu wojennego nie krępują.Otóż sytuacja tu jest taka sama jak na wojnie.Im bliżej frontu - nastrój staje się coraz bardziej zdecydowany i energiczny,na tyłach zaś panuje ospałość i obojętność,a nawet czasem nieuzasadniony strach paniczny przed represjami.Przy wyborach poprzednich z roku 1923 okręgi,gdzie działa stan wojenny,dały maximum ogólnej ilości głosów polskich,mianowicie na obszarach tych z ogólnej liczby głosów 343.027 na listy polskie padło 49.765,w reszcie zaś powiatów nie objętych stanem wojennym na 557.898 głosów polskich było 12.987.Dowodzi to,

nawiasem mówiąc,że stan wojenny wprowadzono przeważnie w miejscowościach,zamieszkałych przez ludność polską.Z tem większym tedy zadowoleniem należy stwierdzić zapał i zrozumienie obowiązku narodowego wśród tamecznych rodaków,zwłaszcza ludu wiejskiego i robotników.Coprawda akty terrorystyczne,jak zerwanie zebrań w Muśnikach oraz gwałty w Giełwanach,wywołały chwilową depresję, niema jednak obawy,by odbiły się one ujemnie na wynikach głosowania.-

Odmienny obraz kampanji wyborczej widzimy,jak już zaznaczyłem,tam,gdzie niema stanu wojennego.Ze smutkiem wypada zauważyć,że nawet inteligencja nasza,w szczególności ziemiaństwo, nie okazuje należytego zainteresowania wyborami.-

Co do rezultatów wyborów sądzę,że frakcja polska wejdzie do przyszłego Sejmu silniejsza liczebnie,jak również będzie posiadała w nim mocniejsze stanowisko polityczne.Optymistyczne nadzieje-na zwiększenie ilości posłów naszych są oparte na mocnych nastrojach przedwyborczych naszego społeczeństwa.

Korzyści,jakie odnoszą Polacy,ze zblokowania się z innemi mniejszościami - żydowską i niemiecką nie są zbyt wielkie ze względu na rozłam wśród społeczeństwa żydowskiego,które się podzieliło na dwa nawzajem zwalczające się obozy:sjonistów z p. Robinzonem na czele oraz ortodoksów pod przewodnictwem p.Golcberga.Wreszcie utworzyła się trzecia grupa p.Chodosa,która też działa na własną rękę.Rozłam ten każe oczekiwać rozbicia się głosów żydowskich podczas wyborów.Bądź co bądź w okręgu szawelsko-poniewieskim,gdzie jest wiele miasteczek z ludnością żydowską, sukurs głosów wyborców żydowskich może się okazać nam bardzo pożytecznym.-

Oprócz tego czysto technicznego znaczenia,jako wzajemnej asekuracji wobec interpretacji § 76,zawarty blok polsko-żydowsko-niemiecki ma również podłoże ideowe,wynikające ze wspólnej obrony praw mniejszości narodowych.-

Reasumując konkretne przewidywania,sądzę,iż przy zachowaniu ilości głosów naszych,uzyskanych podczas wyborów do ubiegłego Sejmu minimalna liczba mandatów mniejszościowych przedstawia się następująco:Polacy 4 mandaty,Żydzi - 4 i Niemcy 2.Rosjanie we wspólnym bloku mniejszościowym mogliby uzyskać jeden mandat.Obecnie zaś rozbici conajmniej na dwie grupy nie mają żadnych widoków na uzyskanie nawet jednego mandatu.-

D e l e g a c j a p a r a f j a n P i w o s z u ń s k i c h u k s i ę d z a K u c h t y .-

"~~Sxxxxxka~~ Chata Rodzinna" N.14.Streszczenie.-

Dnia 22 marca do administratora djecezji Wileńskiej w Litwie /obecnie Biskupa Koszerdarskiego ks.Kuchty/ udała się delegacja parafjan Piwoszuńskich ze skargą na stosunki panujące w parafji.Ksiądz Kuchta oświadczył,że zniósł dodatkowe nabożeństwo w języku polskim, gdyż ks.dziekan Pietrulis wskazywał na ich zbędność.Dalej ks.Kuchta oświadczył:

"Jestem kapłanem katolickim nie wdaję się w to,czy kto jest Polakiem czy Litwinem,obowiązkiem moim jest,aby słowo Boże w kościele było głoszone w tym języku w jakim człowiek mówi,modli się i życzy sobie,a nie inaczej.Sądziłem,że jako miejscowy ksiądz przedstawia mnie dowody,które zadowolą parafjan,jednak teraz powtórnie mówię, że sprawa będzie zbadana według sprawiedliwości.-"

VI.SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

Pretensje finansowe Kłajpedy do Litwy w oświetleniu litewskiem.-

"Lietuva" N.79. z 10/IV.r.b.Artykuł:"Stosunki finansowe pomiędzy obszarem Kłajpedy a Litwą".Streszczenie.

Ostatni memorjał Kłajpedzian do Ligi Narodów wzmiankuje między innemi o rzekomej krzywdzie,jakiej ma doznawać Kłajpeda od Litwy pod względem finansowym.Zarzut ten jest nieuzasadniony.Rząd litewski od samego początku /1923 r./ przeznaczył na potrzeby Kłajpedy tyle dochodów z ceł,akcyzy i monopolu,ile wynosiły one przed przyłączeniem Kłajpedy do Litwy,a więc 3,6 milj.lit. /po odrąceniu związanych z ochroną granicy kosztów/. W 1924 roku rząd litewski sumę tę, ze względu na ciężką sytuację finansową Kłajpedy,podwyższył do 6 miljonów litów rocznie.

Konwencja Kłajpedzka /aneks I art.35/ sprawę tę rozstrzygnęła w sposób nieco odmienny.Według konwencji przypadająca na Kłajpedę część dochodów z ceł,akcyzy i monopolu ustala się biorąc za punkt wyjścia:1/przypadającą na każdego mieszkańca przeciętną wartość eksportu i importu z 1921-1922 r.,przy uwzględnieniu szczególnych warunków handlu zagranicznego w owym okresie;2/dopełniające dochody i wydatki,jakie poniósł rząd litewski przy przejmowaniu suwerenności nad Kłajpedą.Na każdego mieszkańca,zgodnie z wymaganiami konwencji,przypadało eksportu i importu na sumę:

Rok	Litwa	Kłajpeda.
1921	763 auks.	7.988 auks.
1922	13.598 "	79.538 "
czyli przeciętnie	7.983 "	43.753 "

Innemi słowy na mieszkańca obszaru Kłajpedy przypadało w 1921-1922 r. 6-krotnie więcej niż na mieszkańca Wielkiej Litwy.Na tej podstawie działacze kłajpedzcy obliczyli w memorandum swem z 1/III.1925 r.,że na Kłajpedę przypadają dochody z ceł,akcyzy i monopolu w wysokości 32,653.047 lit.

Żądanie Kłajpedzian wypłacania im przez rząd litewski powyższej sumy nie zasługuje nawet na poważną dyskusję.W przeciwnym bowiem razie doszłoby się do absurdu,gdyż cały budżet Kłajpedy wynosi zaledwie 15 milj.lit.,zaś działacze Kłajpedzcy żądają aż 32,6 milj.lit.Dane cyfrowe handlu zagranicznego z 1921-1922 r. winny być rozpatrywane nie absolutnie,a tylko z uwzględnieniem szczególnych warunków w owym okresie.W tym celu uwzględnić należy następującą uwagę w zestawieniu litewskiego handlu zagranicznego w 1921-1922 r. Do eksportowanych za pośrednictwem komór celnych towarów stosowano ówczesne przeciętne ceny na prowincji,istotna wartość eksportowanych towarów jest naogół wyższa o ~~200~~ 20%.Uwaga powyższa zamieszczona została w wykazie eksportu litewskiego z 1919-20 r.Stosuje się ona jednak i do eksportu z 1921-1922 r a nawet 1923 r.gdyż metoda stosowania do towarów przeciętnych cen prowincjonalnych uległa zmianie dopiero w końcu 1923 r. Co się tyczy importu, to wobec tego,że w owym okresie pobierano opłaty celne według systemu ad valorem,więc cenniki zniżano conajmniej o 25-50%.Innemi słowy dane cyfrowe litewskiego handlu zagranicznego z 1921-1922 r. należy zwiększyć conajmniej o 20%,ażeby otrzymać rzeczywistą wartość eksportowanych i importowanych towarów.

Drugim charakterystycznym objawem w stosunkach celnych z tamtego okresu /1921-1922/ była kontrabanda.Z przejętych przez rząd litewski archiwów kłajpedzkich komór celnych wynika,że kontrabanda z obszaru Kłajpedy do Litwy spotykała się z oficjalnem poparciem władz kłajpedzkich.Kontrabanda zakrojona była na szeroką skalę /papierosy,spirytus,konjak,zegarki, sól,śledzie i t.p./Oczywiście kontrabanda szła także z Litwy

do Kłajpedy /konie,l n i t.p./,lecz na skale bez porównania mniejszą,ze względu na trudności transportu.Według skromnych obliczeń rządu litewskiego,kontrabanda stanowiła w 1921-1922 conajmniej 10% handlu legalnego.O taki więc procent należałoby powiększyć dane cyfrowe litewskiego handlu zagranicznego w 192.-1922 r.

Trzecim wreszcie charakterystycznym czynnikiem były straty materjalne,jakie Litwa poniosła wskutek wielkiej wojny /Straty te ocenia się skromnie na blisko 4 miljardy litów/ i dzięki którym handel zagraniczny Litwy zmniejszył się w 1921-22 o 73%,w związku z odpowiedniem osłabieniem siły nabywczej ludności.-

Po zsumowaniu wszystkich wyszczególnionych powyższych czynników wypadnie eksport i import litewski w 1921-1922 r. powiekszyć o jakieś 100%.

Z drugiej strony przyjąć należy pod uwagę:1/oficjalne popieranie propagandy z Kłajpedy do Wielkiej Litwy i 2/nagromadzanie sie w prywatnych składach kuppod uwagę:1/oficjal- n nadmiernego kontygentu towarów z Niemiec,lkiej Litwy i 2/na- sprzedawała nadmiar Litwie.Z danych liczbowych wynika,że towary tego rodzaju stanowiły niemal 25% całego handlu zagranicznego Kłajpedy.O taki wiec conajmniej ~~xxxxxx~~ odsetek należałoby eksport i import Kłajpedy zmniejszyć.-

Skoro się przeto weźmie pod uwagę wszystkie te szczególne warunki o których konwencja kłajpedzka wzmiankuje,to wyjdzie na to,że na Kłajpedę przypada z ceł,akcyzy i monopolu nie 32,6 miljonów lit. a tylko 10 miljonów litów.Z sumy tej należałoby wszelako w myśl dyspozycji konwencji potracić odpowiednią część państwowych wydatków Litwy.Wydatki zaś te są dosyć duże /wspólny prezydent republiki,sejm,m-stwo spraw zagran. m-stwo obrony krajowej/.Jeżeli chodzi o wydatki związane z M-stwem obrony Krajowej,to zwiekszyły sie one o 33%,gdyż o taki odsetek /200 klm/ wzrosła długość linji granicznej po przyłaczeniu obszaru Kłajpedy do Litwy.Rząd litewski zgodził się przyznać Kłajpedzie nie 33% wydatków a tylko 6,85%,czyli zamiast 15 milj.lit. - jakieś trzy miljony litów,co znacznie zmniejszyło ciężar ciażacych na ludności Kłajpedy podatków. Pozatem wymienić jeszcze należy wydatki zwiazane z urzędem gubernatora,z utrzymaniem portu i t.d.Łaczna przeto suma, którą należy potracić z przypadających na Kłajpedę dochodów /10 milj, litów/ wynisiem około 6 milj. lit..

Zważywszy więc to wszystko dojdzie się do wniosku, że Kłajpedzianom nietylko nie należy się wypłacanie owych ~~xxxxx~~ żadanych przez działaczy Kłajpedzkich ~~xxxx~~ 32,6 milj.lit. lecz nawet wypłacana obecnie Kłajpedzie przez rząd litewski suma /6 milj./ jest zbyt wysoka.-

W a l k a   p r z e d w y b o r c z a   w   k r a j u   K ł a j - p e d z k i m .-

"Rytas" N.95 z dnia 29/IV.

Przy obecnych wyborach z "Einheitsfrontu" pozostały tylko strzępy.Socjal-demokraci nietylko są w opozycji do "Landfirtschafts Partei" i Volkspartei",ale i w ich gronie nastąpił rozłam.Lewica jest dość silna,niezadowolona jednak z kandydatury p.Maczysa powstrzyma się od głosowania,albo będzie głosowała za partja robotnicza Janełajtiszkisa.Wśród wieśniaków panuje jeszcze większa niezgoda.Niezadowolenie z leaderów "Landwirtschaftspartei" daje się odczuwać na każdym zebraniu.Wieśniacy przychylają się do partyj Bruozajtisów,Lekszyskich,a partja Lazera cieszy się większem powodzeniem od partji Milbrechta.

"Memelwarte" donosi,że byli "einhetsfrontierzy" obawiając się niespodzieanej przewagi,zaczynają krecić się koło zwolenników Lazera,proponując im nawet łapówki.Sługusom partyj "Volskpartei" niezbyt dobrze się powodzi,gdy się czyta ich gazety,to można wnioskować,że wszystko jest bardzo dobrze, w rzeczywistości, jest inaczej.-

do Kłajpedy /Kłajpeda [illegible]/ [illegible] bez porównania mniejsza, ze względu na trudności transportu. Według [illegible] obliczeń prądu litewskiego [illegible] w 1921-1922 [illegible] 10% handlu [illegible] procent [illegible] 1922 r.

Trzecim [illegible] była [illegible] /[illegible] procent [illegible] się skromnie na bliską 1 miliarda litów [illegible] o 75% w związku z odpowiednim [illegible] siły nabywczej ludności.

Po zaznaczeniu [illegible] wypadnie [illegible] eksport i import litewski w 1921-1922 r. [illegible] o jakieś 100%.

Z drugiej strony przyznać należy [illegible] propagandy z Litwy do Kłajpedy [illegible] zgromadzanie się [illegible] towarów z Niemiec [illegible] sprzedawać [illegible] Litwie [illegible] Kłajpedy [illegible] eksport i import Kłajpedy samej.

Skoro się przeto weźmie pod uwagę [illegible] ogólne warunki [illegible] Kłajpedzie [illegible] 32,6 milionów litów, a tylko 10 milionów litów [illegible] ludności [illegible] Litwy [illegible] Kłajpedzie [illegible] 15 mil. lit. [illegible] 6,6% [illegible] Kłajpedy [illegible] 32,6 mil. lit. [illegible]

W a l k a p r z e d w y b o r c z a w K r a j u K ł a j p e d z k i m .

"Rytas" N.90 z dnia 29/IV.

Prasa obca [illegible] "Einheitsfrontu" [illegible] Socjaldemokraci [illegible] do "Landtagu" [illegible] Volkspartei [illegible]

[illegible] Volkspartei [illegible] jest bardzo dobrze [illegible] lepszej.

X. K R O N I K A . a/Zagraniczna.-

Pogłoski w Anglji o jednolitym froncie państw bałtyckich przeciwko Niemcom.- W Londynie przewidują, że jeszcze przed wrześniową sesję Ligi Narodów zostanie utworzony jednolity front państw bałtyckich przeciw Niemcom.Prawdopodobnie tylko Litwa ze względu na swe wrogie stanowisko wobec Polski nie wejdzie w skład tego bloku.- "Times" podaje oświadczenie premjera litewskiego,że rokowania z Rosją mają na celu zawarcie traktatu na wzór układu sowiecko-tureckiego.Sprawa Kłajpedy i Wilna nie bedzie w tym traktacie poruszana.- /Dzien Kow.N.93./

Wizyta przedstawiciela prasy polskiej u pierwszego Ministra francuskiego w Litwie p.Puaux.- Współpracownik "Dnia Kowieńskiego" uzyskał chwilę rozmowy w misji francuskiej ze świeżo mianowanym Ministrem pełnomocnym Rzeczpospolitej francuskiej dla Litwy p.Puaux.Współpracownik "Dnia Kowieńskiego" udał się do p. Ministra,by oświadczyć mu uczucia przyjaźni i wysokiej czci,jaką żywi dla szlachetnego,wielkiego narodu francuskiego polska prasa w Litwie sądząc,iż w tym wypadku jest ona wierna wyrazicielka opinji i takichże uczuć serdecznych dla Francji całego polskiego społeczeństwa.-W toku rozmowy dotknięta została kwestja przekształcenia dotych czasowej delegatury rządu francuskiego w Litwie w misję pełnomocna /poselstwo/.Pan Minister łaskaw był wyjaśnić,iż zmiana stanęła na porządku dziennym z chwilą uznania Litwy de jure.Projektowane pierwotnie wspólne przedstawicielstwo pełnomocne dla wszystkich państw bałtyckich zostało zastąpione przez utworzenie osobnych przedstawicielstw.-Przyczem też p.Minister oświadczył,iż sprawa utworzenia w Litwie poselstwa francuskiego nie pozostaje w żadnym związku z podróżą p.Paul-Boncoura do Polski,który jeździł tam,jako przedstawiciel Ligi Narodów,ani też z odwiedzinami p.Reynalda w Estonji.W sprawie możliwości "wschodniego Locarno" i inicjatywy w tym kierunku Związku socjalistycznych republik sowieckich o ileby takowa dała się ewentualnie pogodzić z działalnością nieznanej przez ten ostatni Ligi Narodów oraz ugodą w Locarno,p.Minister zaznaczył całą trudność tego zagadnienia,podkreślił różnicę traktatu bezpieczeństwa nad Renem,a ewentualnym takim na Wschodzie,wskazał na istnienie osobnych traktatów między państwami sukcesyjnemi po Rosji dawnej a Związkiem republik Sowieckich,dotykając też trudności gwarancyjnych pod tym względem ze strony Związku republik sowieckich.-

Konferencja kolejowa Niemiec, Litwy i ZSSR.- Dnia 4 maja rozpoczeła się w Moskwie konferencja Niemiec,Litwy i ZSSR w sprawie komunikacji kolejowej.-

Francuskie przedstawicielstwo wojskowe na Litwę Łotwę i Estonję,zostało obsadzone od dnia 1.V.26 r. przez pułkownika Leitenanta Archand,jako wojskowego attaché i kapitana Chahanier - jako jego adjutanta. Siedzibą misji francuskiej jest Ryga.W końcu kwietnia i w początkach maja w Kownie przebywał pułk.Archand szef francuskiej misji wojskowej w państwach bałtyckich.-

Zaproszenie Litwy na międzynarodowy kongres abolicjonistyczny.- Litewski związek abolicjonistyczny otrzymał zaproszenie na międzynarodowy kongres abolicjonalistyczny,jaki się odbędzie 28 maja we Frankfurcie nad Menem.Związek zdecydowany jest wysłać tam swego delegata,jażeli uzyska środki na pokrycie kosztów podróży. /Elta./

b/Kronika polityczna.-

Wydalenie ks. Wilimasa z partji chrz demokracji.- "Rytas" komunikuje wiadomość,iż ksiądz Wilimas jeden z dotychczasowych filarów chrz.dem.,został wydalony z partji za niedochowanie dyscypliny partyjnej oraz za działalność rzekomo niezgodną z interesami katolików.Ksiądz Wilimas zapowiedział,że ogłosi rewelacje kompromitujące chrześćjańską demokrację.-

E p i s k o p a t w s p r a w i e w y b o r ó w. - Nowomianowany episkopat litewski z metropolitą Skwireckisem na czele ogłosił list pasterski,nawołujący do głosowania jedynie za listy katolickie.

W G a b i n e c i e M i n i s t r ó w.- Na posiedzeniu Gabinetu Ministrów z dnia 26-go kwietnia gubernator kłajpedzki p.Zylus zdawał sprawozdanie z położenia w kraju Kłajpedzkim.Na tem samem posiedzeniu uchwalono od dnia 1 maja wprowadzić w życie ustawę o emeryturach Utworzono w tym celu komisję, do której wchodzą:przedstawiciele Ministerstwa Skarbu p.Dulskis,Min.Sprawiedl.p.Brazajtis,Min.Komunik. inż.Tomaszewiczius,Min.Spr.Wewnętrznych Szestokas,Min.Rolnictwa p. Wanagas,Min.Spraw Zagranicznych dr.Szaulis i Min.Oświaty p.Wokietajtis.-

Na nastepnem posiedzeniu Gabinet Ministrów przyjął wniosek Ministra Komunikacji powierzyć na mocy specjalnej umowy budowę radio stacji w Kownie przedstawicielowi Ski przemysłowej Litwinów amerykańskich p.J.Romanasowi.Gabinet Ministrów uchwalił zniżyć o 40% taryfę za przewożenie towarów koleją na odcinku Tryszki-Kłajpeda./Elta/.-

L i s t a w ł a ś c i c i e l i d o m ó w o k r ę g u K o w i e ń s k i e g o .- Żyd Chodos zorganizował listę właścicieli domów i ziemi w celu odprowadzenia pewnej ilości głosów żydowskich. Lista ta według informacyj "Dnia Kowieńskiego" została złożona przez Chodosa dlatego,że rząd go sowicie opłacił.Prawdopodobnie sporządzona była z pośpiechem,gdyż jak "Dzień Kowieński" N.98 podaje Okręgowa Komisja Wyborcza II /kowieńskiego/ Okręgu skreśliła z listy "właścicieli domów i ziemi" /Chodosa/ p.Michała Graszauskasa,który kandyduje również na pierwszem miejscu na liście komunistycznej N.23.

c/Kronika wewnętrzna.-

I n g r e s m e t r o p o l i t y k o w i e ń s k i e g o i k o n s e k r a c j a n o w y c h b i s k u p ó w.- Ku upatnieniu utworzenia litewskiej prowincji kościelnej zamierza się odlać z bronzu wielki medal,z podobizną papieża Inocentego IV,przy którym w czasach Mendoga została po raz pierwszy zawiązana prowincja kościelna w Litwie oraz obecnego Papieża Piusa XI z jednej strony i pierwszego biskupa litewskiego Chrystjana oraz obecnego arcyb.Skwireckisa - z drugiej.Oryginał tego medalu zostanie wmurowany w kościele katedralnym,reprodukcje zaś medalu w zmniejszonym formacie będą mogły być szeroko rozpowszechniane.-

Dnia 25 kwietnia - konsekracja biskupa telszewskiego p Justyna Staugajtisa.-D.1 maja - konsekracja biskupa koszedarskiego Józefa Kuchty,2 maja konsekracja biskupa Poniewieskiego Kazimierza Połtarokasa.16 maja - konsekracja biskupa sufragana wyłkowyszkowskiego Mieczysława Reinysa.13 maja zostanie uroczyście ogłoszony akt erekcyjny diecezji litewskiej prowincji kościelnej oraz odbędzie się ingres J.E.arcybiskupa Józefa Skwireckisa do Kowieńskiej archikatedry-bazyliki.- /Dzień Kowieński" N.90./

P o w r ó t a r c y b i s k u p a M a t u l e w i c z a i K a r e w i c z a .- Dnia 22 kwietnia wrócili z Rzymu arc.J.Matulewicz i arc.F.Karewicz.-/Dz.Kow.N.89./

A n u l o w a n i e s a m o r z a d o m d ł u g u l e ś n e g o .- "Rytas" N.95 z dnia 29/IV podaje, że Gabinet Ministrów postanowił anulować samorzadom długi za las,który samorzady otrzymały w 1924 i 1925 r. na szkoły i dla nauczycieli,bezwzględu na to,czy to był las wydany do czy po31 stycznia 1925 roku.-

d/Kronika z zakresu spraw polskich i innych mniejszości narod.

R e p r e s j e p r z e d w y b o r c z e w p a s i e p o g r a n i c z n y m .- "Dzień Kowieński" N.92 podaje: W pasie pogranicznym rozpoczęły się przedwyborcze aresztY Polaków.-

N i e d o s t a r c z a n i e "C h a t y R o d z i n n e j".- Do Polskiej Frakcji Sejmowej doszły wiadomości,że w szeregu miejscowości w okresie przedwyborczym przestała dochodzić do rąk prenumeratorów "Chata Rodzinna".Między innemi miało to miejsce w Muśnikach Giełwanach,Kiernowie,Małatach,Jeziorosach.Polska Frakcja Sejmowa

---

zwróciła się do dyrektora Poczt i Telegrafów Państwowych p.Tomaszewicza z prośbą o poczynienie kroków,mających na celu przywrócenie niedbalstwa, czy też złej woli urzędów pocztowych./Dz.Kow.98./

Z j a z d "p r a w o m y ś l n e g o" r a b i n a t u .- /Echa rozłamu wśród Żydów/.Dnia 20 kwietnia odbył się zjazd rabinów litewskich,w którym wzięło udział około 90 rabinów.Uczestniczyli tylko stronnicy partji Golcberga "Achdus" /ortodoksi/ inni za - "Mizrachi" /stronnictwo postępowe/ na zjazd nie zostali zaproszeni,wskutek czego wybuchły na nim poważne spory.-/Dz.Kow.88./

e/Kronika Kłajpedzka.-

R o z c h w i a n i e s i ę u k ł a d ó w o p o ż y c z k ę .- Część członków delegacji miasta Kłajpedy,która jeździła do Londynu w kwestji pożyczki,powróciła do Kłajpedy.W kołach Sejmiku uważają rokowania za rozchwiane./Elta.22/IV.26 r./

f/Kronika komunikacyjna.-

P r a c e n a d u l e p s z e n i e m k o m u n i k a c j i t e l e f o n i c z n o - t e l e g r a f i c z n e j .- Zarząd P.T.i T. w marcu dokonał następujących ważniejszych prac:uporządkowano linję telegraficzną i telefoniczną zamiejską w Możejkach,w Marjampolu doprowadzono do porządku sieć miejską,odremontowano i zreorganizowano linję telefoniczną Poniemuń-Mikicze,Piktupiany,uporządkowano linję i zawieszone nowe przewodniki telefoniczne na linji Poniewież-Birże.Obecnie podlega reorganizacji i remontowi sieć miejska w Płungianach.W roku bieżącym na potrzeby remontu linji telegraficzno-telefonicznych przytowano 1815 słupów.- /Elta./

B u d o w a m o s t ó w w K o w n i e .- Dnia 24-go kwietnia odbyło się posiedzenie Rady Inżynierów,któremu przewodniczył Minister Komunikacji.Na posiedzeniu tem uchwalono budować most na Aleksote naprzeciwko ul.Birsztańskiej.Wkrótce w miejsco obranem na most będą przeprowadzane wiercenia w celu oznaczenia przekroju geologicznego.W maju zostanie ogłoszony konkurs międzynarodowy na budowę wspomnianego mostu.Co do mostu Słobodzkiego,ma on być zbudowany w dawnem miejscu.Szerokość jego ma wystarczyć dla jednej linji tramwajowej i czterech automobilowych.Kwestję materjału pozostawiono również otwartą.-

Obliczono, iż budowa mostu Aleksockiego łącznie z rozszerzeniem ulicy Birżańskiej i ul.Minkowskiego będzie kosztować 7.000.000 budowa zaś mostu słobodzkiego - 2.000.000 litów.- /Elta./

g/Kronika gospodarcza.-

E k s p r o t l i t e w s k i .- Eksport litewski w marcu dosięgnął 25,3 milj. litów i przewyższa wartość eksportu w lutym o pół miljona litów,eksportu ze stycznia - o 5 miljonów litów.Import litewski w marcu dosięgnął 19,5 miljonów litów i przewyższa import lutowy o 3,1 milj. litów - styczniowy o 6 miljonów litów.Zwiększenie się importu w marcu zostało spowodowane przez wwóz nawozów,maszyn i węgla kamiennego.-

----------§§§----------